

ภาคกลาง

รายงานสถานการณ์ทางสังคมประจำปี 2562

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 2 4 และ 8
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

คำนำ

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 12 มีภารกิจที่สำคัญด้านหนึ่งคือ ศึกษา วิเคราะห์ สถานการณ์และสภาพแวดล้อม เพื่อคาดการณ์แนวโน้มของสถานการณ์ทางสังคมและผลกระทบ รวมทั้ง ให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาสังคมและจัดทำยุทธศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัด จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาความรู้ และปรับปรุงข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เพื่อการวิเคราะห์ปัญหาสังคมที่เป็นไปอย่างครอบคลุมและชัดเจน สามารถนำข้อไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ประกอบการกำหนดแนวทาง เพื่อขับเคลื่อนงานพัฒนาสังคมในพื้นที่ ทั้งในด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ทางสังคมที่เกิดขึ้นได้

รายงานสถานการณ์ทางสังคมภาคกลางประจำปี 2562 ฉบับนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 3 สถานการณ์ทางสังคม โดยนำเสนอเป็นข้อมูลเชิงสถิติที่สามารถใช้เป็นข้อมูล พื้นฐานประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 2 4 และ 8

กันยายน 2562

สารบัญ

ส่วนที่ 1 บทนำ

1. วัตถุประสงค์	1
2. ขอบเขต	1
3. วิธีการดำเนินงาน	2
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

1. สภาพทั่วไป	3
2. โครงข่ายคมนาคมขนส่งและการบริการสาธารณูปโภค	8
3. สภาพเศรษฐกิจและรายได้	10
4. ประชากรและสังคม	21
5. ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ	26

ส่วนที่ 3 สถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่ภาคกลาง

1. สถานการณ์ทางสังคมตามช่วงอายุ	31
2. สถานการณ์ทางสังคมรายประเด็น	44
3. สรุปประเด็นและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่ภาคกลาง	56

ส่วนที่ 1

บทนำ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการบูรณาการโครงการด้านสังคมในระดับพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ 2562 โดยให้สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ เป็นหน่วยงานหลักในการทำหน้าที่เชื่อมโยงประสานนโยบายระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค ให้เกิดการบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานสังกัดกระทรวง และบูรณาการโครงการด้านสังคมเชิงพื้นที่ และได้กำหนดให้การจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับภาค เป็นหนึ่งในกิจกรรมเพื่อการบรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าว

การจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับภาค ประจำปีงบประมาณ 2562 โดยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 12 เป็นการรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคมในแต่ละพื้นที่ เพื่อการวิเคราะห์ที่นำไปสู่การคาดการณ์แนวโน้มที่เป็นไปอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการด้านสังคมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่สามารถป้องกันและแก้ปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1. วัตถุประสงค์

เพื่อจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับภาค ประจำปี 2562

2. ขอบเขต

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 2 4 และ 8 รับผิดชอบในเขตพื้นที่ภาคกลาง 17 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ชัยนาท นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง ได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคมในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อใช้ประกอบในการรายงานสถานการณ์ทางสังคม โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ โดยได้คัดเลือกรายการข้อมูลที่มีความพร้อมและความเหมาะสมที่จะเป็นตัวแทนในการวิเคราะห์และนำเสนอเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายและสถานการณ์ทางสังคมประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับภารกิจ ความรับผิดชอบ และยุทธศาสตร์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงนโยบายของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานในสังกัด

3. วิธีดำเนินงาน

ในปีงบประมาณ 2562 สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 12 ได้ตกลงร่วมกันและมอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4 เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินการเพื่อจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมภาคกลาง โดยได้มีการจัดประชุมเพื่อการขับเคลื่อนงาน ดังนี้

1) การประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดและกลุ่มจังหวัดประจำปีงบประมาณ 2562 วันที่ 15 - 17 มกราคม 2562 ณ โรงแรมบลู ไฮเทล จังหวัดนครพนม

2) การประชุมเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียนการจัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคม ประจำปี ๒๕๖๒ ระหว่างวันที่ 8 - 9 สิงหาคม 2562 ณ โรงแรม ไอ ไฮเทล จังหวัดขอนแก่น

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) มีข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมระดับภาคที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถใช้ประโยชน์ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสังคม

2) หน่วยงานระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด สามารถนำข้อมูลในพื้นที่ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ ในการคุ้มครอง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางสังคมในระดับพื้นที่ และหน่วยงานระดับกระทรวง สามารถนำข้อมูลในภาพรวมไปใช้ประโยชน์วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาทางสังคมที่สำคัญและกำหนดนโยบาย แผนงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมภาพรวมต่อไป

ส่วนที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปของภาคกลางเพื่อความเข้าใจในบริบทพื้นที่ ก่อนนำไปสู่การรายงานสถานการณ์ทางสังคมในส่วนต่อไป รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้ง

ภาคกลางประกอบด้วย 17 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ชัยนาท นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง มีอาณาเขตติดต่อกับเมียนมาด้านตะวันตก ด้านเหนือติดกับจังหวัดอุทัยธานี นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ ด้านใต้ติดกับจังหวัดชุมพร ส่วนทิศตะวันออกติดกับจังหวัดนครราชสีมา นครนายก ฉะเชิงเทรา และอ่าวไทย

1.2 พื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ

มีพื้นที่รวม 41.15 ล้านไร่ หรือร้อยละ 12.8 ของประเทศ ภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ด้านตะวันตกเป็นพื้นที่สูง บริเวณเทือกเขาถนนธงชัยและตะนาวศรีเป็นแนวยาวไปทางใต้ตามแนวพรมแดน ตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่เกิดจากการทับถมของดินตะกอนที่แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสาขาต่าง ๆ พัดพามา สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง และตอนล่างเป็นพื้นที่ราบและที่ราบชายฝั่งทะเล

1.3 การปกครอง

ภาคกลางแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 142 อำเภอ 1,410 ตำบล 11,739 หมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การปกครองส่วนภูมิภาค

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
กาญจนบุรี	13	98	959
ชัยนาท	8	53	505
นครปฐม	7	106	930
นนทบุรี	6	52	329
ปทุมธานี	7	60	494
ประจวบคีรีขันธ์	8	48	435
พระนครศรีอยุธยา	16	209	1,452
เพชรบุรี	8	93	698
ราชบุรี	10	104	977
ลพบุรี	11	124	1,129
สมุทรปราการ	6	50	399
สมุทรสงคราม	3	36	284
สมุทรสาคร	3	40	290
สระบุรี	13	111	973
สิงห์บุรี	6	43	364
สุพรรณบุรี	10	110	1,008
อ่างทอง	7	73	513
รวม	142	1,410	11,739

ที่มา : กรมการปกครอง

1.4 ภูมิอากาศ

ภาคกลางมีภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน มีฝนตกปานกลาง มีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดพาความชุ่มชื้นมาจากทะเลอันดามันมาสู่ภาคกลาง แต่เนื่องจากเทือกเขาถนนธงชัยและตะนาวศรีซึ่งทอดตัวในแนวเหนือ - ใต้ ทางด้านตะวันตกของภาคจึงเป็นแนวบังลมมรสุม ทำให้พื้นที่หลังเขามีฝนตกน้อย ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 1,500 มิลลิเมตรต่อปี

1.5 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากพื้นที่รวม 41.15 ล้านไร่ จำแนกเป็นพื้นที่ป่าไม้ 13.91 ล้านไร่ หรือร้อยละ 33.8 พื้นที่ทำการเกษตร 18.02 ล้านไร่ หรือร้อยละ 43.8 และพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ 9.64 ล้านไร่ หรือร้อยละ 23.4 ของพื้นที่ภาครายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

หน่วย : ไร่

จังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด	ประเภทเนื้อที่		
		เนื้อที่ป่าไม้	เนื้อที่ถือครอง ทางการเกษตร	เนื้อที่ นอกการเกษตร
กาญจนบุรี	12,176,968	7,543,182	2,674,674	1,959,111
ชัยนาท	1,543,591	39,109	1,191,296	313,185
นครปฐม	1,355,204	583	920,259	434,363
นนทบุรี	388,939	0	219,915	169,024
ปทุมธานี	953,660	0	510,576	443,084
ประจวบคีรีขันธ์	3,979,762	1,500,769	2,107,677	371,316
พระนครศรีอยุธยา	1,597,900	0	1,178,345	419,555
เพชรบุรี	3,890,711	2,203,742	755,188	931,781
ราชบุรี	3,247,789	1,063,291	1,247,969	936,529
ลพบุรี	3,874,846	588,295	2,191,454	1,095,097
สมุทรปราการ	627,558	13,727	211,529	402,301
สมุทรสงคราม	260,442	17,831	211,230	31,381
สมุทรสาคร	545,217	22,590	184,647	337,980
สระบุรี	2,235,304	517,170	1,186,270	531,864
สิงห์บุรี	514,049	238	491,322	22,488
สุพรรณบุรี	3,348,755	394,608	2,316,357	637,789
อ่างทอง	605,232	0	424,675	180,557
รวม	41,145,927	13,905,135.0	18,023,386	9,217,406

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2559)

1.6 ทรัพยากรธรรมชาติ

1.6.1 ดิน ดินที่พบส่วนใหญ่ในบริเวณที่ราบภาคกลางมีลักษณะเป็นดินลุ่มน้ำหรือดินตะกอนที่แม่น้ำเจ้าพระยา ป่าสัก และแม่กลอง พาดตะกอนโคลนตมและทรายจากบริเวณที่สูงโดยรอบมาทับถมอยู่ในบริเวณแอ่งลุ่มน้ำเป็นเวลานาน และยังพืดพาดตะกอนใหม่มาทับถมอยู่ตลอดเวลา จากบริเวณที่เคยอยู่ใต้ระดับน้ำทะเลจนกลายเป็นที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมปากน้ำ และบริเวณที่ราบน้ำท่วมถึงมายังเขตทุ่งราบเจ้าพระยา สภาพดินในภาคกลางมีคุณสมบัติที่ต่างกัันดังนี้ *ดินเหนียวดำ* เป็นดินที่มีเนื้อละเอียดเหมาะที่จะใช้เพาะปลูกข้าวหรือยกร่องปลูกมะพร้าวได้ *ดินเหนียววงศ์* เป็นดินเปรี้ยวที่ควรใช้เป็นเขตที่อยู่อาศัยหรือพื้นที่เพื่อทำการอุตสาหกรรม เป็นลักษณะของดินที่ไม่สมบูรณ์ ได้แก่ ดินในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น *ดินร่วนก่ำแพงแสน* เป็นดินบริเวณขอบของที่ราบภาคกลางใช้ปลูกพืชไร่ดี และ *ดินเหนียวท่าจีน* พบในเขตที่ติดต่อกับทะเล หากยกร่องให้สูงขึ้นสามารถปลูกมะพร้าว ผัก หรือไม้ผลอื่น ๆ หรือใช้พื้นที่เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลาหรือทำนาเกลือ

1.6.2 แหล่งน้ำ ภาคกลางมีลุ่มน้ำที่สำคัญ 7 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำสะแกกรัง ลุ่มน้ำป่าสัก ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำแม่กลอง ลุ่มน้ำเพชรบุรี และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก โดยแม่น้ำที่สำคัญในภาคกลาง ได้แก่

- 1) แม่น้ำเจ้าพระยา แยกออกเป็นแม่น้ำ 3 สาย คือ แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำน้อย และแม่น้ำลพบุรี
- 2) แม่น้ำป่าสัก
- 3) แม่น้ำแม่กลอง
- 4) แม่น้ำเพชรบุรี

1.6.3 ป่าไม้ ปี 2559 มีพื้นที่ป่าไม้ 13.91 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.8 ของพื้นที่หรือร้อยละ 13.6 ของพื้นที่ป่าทั่วประเทศ ลักษณะของป่าไม้ในภาคกลางส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ ลักษณะทั่วไปเป็นป่าโปร่ง พื้นที่ป่าไม้ไม่รกทึบ โดยมีไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจหลายชนิด ได้แก่ ไม้สัก ไม้มะค่า และยังมีป่าไม้ประเภทอื่น ๆ ด้วย เช่น ป่าดิบชื้น ขึ้นอยู่ในที่ราบหรือบนภูเขาที่ระดับความสูงไม่เกิน 600 เมตรจากระดับน้ำทะเล ป่าชายเลน มักพบขึ้นอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำลำคลอง และบริเวณรอบเกาะที่มีสภาพเป็นดินเลน และป่าชายหาด ป่าที่ขึ้นคลุมดินหรือเนินทรายชายฝั่งทะเลที่ยกตัวจนน้ำท่วมไม่ถึงแต่ได้รับผลกระทบจากทะเล เช่น ไอคความเค็ม และลมจากทะเล

2. โครงข่ายคมนาคมขนส่งและการบริการสาธารณูปโภค

2.1 การคมนาคมขนส่งทางบก

2.1.1 โครงข่ายถนน มีเส้นทางถนนสายหลักขนาดไม่ต่ำกว่า 4 ช่องจราจรเชื่อมโยงทุกจังหวัด และโครงข่ายหลักของประเทศที่เชื่อมสู่ภาคต่างๆ แต่พื้นที่เมืองยังมีปัญหาการจราจรแออัด

1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) จากกรุงเทพฯ ผ่านภาคกลาง (ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ชัยนาท) ไปยังภาคเหนือ ถนนเส้นนี้บางช่วงอยู่ในโครงข่ายทางหลวงเอเชีย คือ AH1 (พินกอง - บางปะอิน : ชัยนาท - ตาก) AH2 (ชัยนาท - แม่สาย) AH12 (สระบุรี - พินกอง)

2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) หรือ ทางหลวงสายสระบุรี - สะพานมิตรภาพ ที่หนองคาย เชื่อมโยงกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) โดยสายทางเริ่มต้นที่จังหวัดสระบุรี มุ่งเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยสิ้นสุดที่จังหวัดหนองคาย และเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชีย AH12

3) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) จากกรุงเทพฯ ผ่านจังหวัดสมุทรปราการไปยังภาคตะวันออก สิ้นสุดที่ด่านพรมแดนบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (เขตแดนไทย-กัมพูชา) เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชีย AH123

4) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) จากกรุงเทพฯ ผ่านภาคกลางไปยังภาคใต้ ถึงจุดผ่านแดนถาวรสะเดา (เขตแดนไทย - มาเลเซีย) เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชีย AH2 และ AH123

5) ถนนกาญจนาภิเษก หรือ ถนนวงแหวนรอบนอกกรุงเทพมหานคร เป็นทางเลียบเมืองที่เชื่อมทางสายหลักไปสู่ทุกภาคของประเทศ เพื่อแก้ปัญหาการจราจรติดขัดในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เป็นถนนสายสำคัญที่มีเส้นทางเชื่อมต่อกันเป็นวงแหวนล้อมรอบตัวเมืองกรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ รวมถึงผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วย

6) เส้นทางแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ (North-South Economic Corridor : NSEC) เชื่อมโยงระหว่างไทย เมียนมา ลาว และจีน โดยมีจุดเริ่มต้นที่จีนเข้าเขตประเทศไทยทางจังหวัดเชียงราย มีปลายทางที่กรุงเทพฯ และมีเส้นทางเชื่อมต่อไปยังภาคใต้

7) เส้นทางแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor : SEC) เชื่อมโยงระหว่างเมียนมา ไทย กัมพูชา และเวียดนาม ประกอบด้วย เส้นทางทวาย - ทิเก - กรุงเทพฯ - อนุประเทศ - ปอยเปต - พนมเปญ - โฮจิมินห์ - วังเตา ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงโดยพาดผ่านเมืองสำคัญหลายเมืองและมีการขนส่งข้ามแดนตามแนวเส้นทางในปริมาณมาก และเส้นทางทวาย - ทิเก - บ้านพุน้ำร้อน - กรุงเทพฯ - เสียมราฐ - สตึงเตี๋ย - ควิยอน ซึ่งเป็นเส้นทางเศรษฐกิจและท่องเที่ยวสำคัญระหว่างไทยและกัมพูชา รวมถึงเชื่อมต่อระหว่างไทยไปกับภาคกลางของเวียดนามผ่านกัมพูชา

2.1.2 รถไฟ มีศูนย์กลางอยู่ที่สถานีกรุงเทพ ฯ โดยเป็นระบบทางสาม ได้แก่ ช่วงสถานีรังสิต - ชุมทางบ้านภาชี และหัวหมาก - ชุมทางฉะเชิงเทรา และทางคู่ ได้แก่ ช่วงสถานีชุมทางบางซื่อ - รังสิต ชุมทางบ้านภาชี - ลพบุรี ชุมทางบ้านภาชี - ชุมทางแก่งคอย และตลิ่งชัน - นครปฐม ทางรถไฟมี 5 สาย คือ สายเหนือ สายตะวันออกเฉียงเหนือ สายตะวันออก สายใต้ และสายแม่กลอง

2.2 การคมนาคมขนส่งทางน้ำ

2.2.1 การขนส่งทางลำน้ำภายในภาค ได้แก่ เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยา ป่าสัก แม่กลอง และท่าจีน ซึ่งยังใช้ไม่ได้เต็มศักยภาพ เนื่องจากปัญหาลำน้ำตื้นเขินในบางช่วง

2.2.2 การขนส่งทางชายฝั่ง คือ ท่าเรือกรุงเทพ ฯ เป็น Feeder Port ของท่าเรือแหลมฉบัง รวมถึงมีท่าเรือ Ferry หัวหิน - พัทยา

2.3 ด้านชายแดน

มีด่านถาวร 1 ด่าน คือ ด่านถาวรบ้านพุน้ำร้อน จุดผ่อนปรน 2 จุด คือ จุดผ่อนปรนพิเศษด่านสิงขร และจุดผ่อนปรนด่านพระเจดีย์สามองค์ ที่เป็นจุดเชื่อมโยงการค้าชายแดนกับเมียนมา

2.4 แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่อยู่ระหว่างดำเนินการในภาค

รถไฟความเร็วสูงช่วงกรุงเทพฯ - โคราช รถไฟทางคู่ช่วงนครปฐม - หัวหิน หัวหิน - ประจวบคีรีขันธ์ ฉะเชิงเทรา - คลองสิบเก้า - แก่งคอย ลพบุรี - ปากน้ำโพ ฯลฯ ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง (มอเตอร์เวย์) 2 เส้นทาง ได้แก่ 1) เส้นทางบางใหญ่ - กาญจนบุรี และ 2) เส้นทางบางปะอิน-นครราชสีมา

2.5 บริการสาธารณูปโภค

2.5.1 ไฟฟ้า การให้บริการไฟฟ้าครอบคลุมร้อยละ 88.2 ของจำนวนครัวเรือนในภาคกลางโดยมีทั้งการไฟฟ้านครหลวงและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคให้บริการ

2.5.2 ประปา การให้บริการน้ำประปายังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง และมีปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำดิบทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในปี 2559 การประปาภูมิภาค ซึ่งให้บริการน้ำประปารวม 15 จังหวัด สามารถให้บริการแก่ผู้ใช้น้ำ จำนวน 998,303 ราย (ครัวเรือน) สัดส่วนการให้บริการในแต่ละจังหวัด อยู่ระหว่างร้อยละ 9 - 54 และ การประปานครหลวง ซึ่งให้บริการน้ำประปาครอบคลุมพื้นที่ นนทบุรี และสมุทรปราการ สามารถให้บริการแก่ผู้ใช้น้ำจำนวน 2,320,000 ราย หรือร้อยละ 99.8 ของจำนวนครัวเรือนในพื้นที่บริการ

3. สภาพเศรษฐกิจและรายได้

3.1 ภาพรวมเศรษฐกิจ

ภาคกลางเป็นภาคที่มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากกรุงเทพฯ อีกทั้งยังได้รับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างเพียบพร้อม ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ รวมทั้งมีแหล่งน้ำและระบบชลประทานค่อนข้างสมบูรณ์เมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ และมีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมา จึงมีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้า การท่องเที่ยวและบริการ ทำให้มีสัดส่วนการผลิตสูงรองจากกรุงเทพฯ และภาคตะวันออก

โครงสร้างเศรษฐกิจของภาคกลางพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมมากที่สุดแต่มีแนวโน้มลดลง ในปี 2558 ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 48.0 นอกจากสาขาอุตสาหกรรมแล้วสาขาการผลิตหลักของภาคที่สำคัญรองลงมา คือ สาขาการค้ามีสัดส่วนการผลิต ร้อยละ 12.5 สาขาขนส่งร้อยละ 7.4 และสาขาเกษตรร้อยละ 4.8 โดยที่อัตราการขยายตัวเฉลี่ยทางเศรษฐกิจของภาคกลางต่ำกว่าระดับประเทศ เศรษฐกิจภาคกลางมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2554 - 2558) ร้อยละ 1.3 ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.9 และถ้าเทียบรายปีจะพบว่า อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคกลางต่ำกว่าประเทศเกือบทุกปี ทั้งที่ภาคกลางเป็นภาคที่มีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ซึ่งสาเหตุหลักมาจากเศรษฐกิจของภาคพึ่งพิงการส่งออกและสภาพพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม ดังนั้นจำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการเพื่อยกระดับการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง รวมทั้งหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วม โดยเฉพาะในพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของภาค

ในปี 2560 จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัวสูงที่สุดคือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 465,972 บาท รองลงมาคือ สมุทรสาคร 411,326 บาท และสมุทรปราการ 343,215 บาท ส่วนจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยต่อหัวต่ำที่สุดคือ สุพรรณบุรี 100,595 บาท ซึ่งต่ำกว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยาถึง 4 เท่า รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลิตรภัณฑ์ต่อหัวปี

หน่วย : บาทต่อปี

จังหวัด	ผลิตรภัณฑ์ต่อหัว
กาญจนบุรี	121,570
ชัยนาท	101,282
นครปฐม	308,167
นนทบุรี	204,404
ปทุมธานี	254,627
ประจวบคีรีขันธ์	198,434
พระนครศรีอยุธยา	465,972
เพชรบุรี	143,460
ราชบุรี	214,742
ลพบุรี	144,041
สมุทรปราการ	343,215
สมุทรสงคราม	114,990
สมุทรสาคร	411,326
สระบุรี	330,750
สิงห์บุรี	129,095
สุพรรณบุรี	100,595
อ่างทอง	107,129

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2560)

ทั้งนี้ พื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาคกลางยังคงกระจุกตัวอยู่ในจังหวัด ที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนการผลิตสูงที่สุดคือ สมุทรปราการ ร้อยละ 21.2 พระนครศรีอยุธยา ร้อยละ 12.8 รองลงมาคือ สมุทรสาคร ร้อยละ 10.7 และปทุมธานี ร้อยละ 10.6 ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคต่ำที่สุดคือ จังหวัดสมุทรสงคราม ร้อยละ 0.6 ซึ่งให้เห็นว่าการกระจายการพัฒนาในภาคกลางยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยจังหวัดในภาคที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดี คือจังหวัดในแถบปริมณฑลที่รองรับการกระจายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาจากกรุงเทพฯ ฯ โดยตรง และจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค แต่ส่วนใหญ่ก็จะประสบปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ดังจะเห็นได้จากปริมาณขยะมูลฝอยในปี 2561 ซึ่งสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีปริมาณขยะมูลฝอยสูงสุดของภาคกลาง 2450 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 11.36 ของปริมาณขยะมูลฝอยต่อวันของภาคกลาง รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปริมาณขยะมูลฝอยปี พ.ศ. 2557 - 2561

หน่วย : ตันต่อวัน

จังหวัด	ปี				
	2557	2558	2559	2560	2561
ภาคกลาง	20,477	20,825	21,735	21,140	21,561
กาญจนบุรี	798	686	845	810	822
ชัยนาท	361	360	388	320	326
นครปฐม	971	1,080	1,193	1,165	1,264
นนทบุรี	1,617	1,625	1,679	1,685	1,691
ปทุมธานี	1,486	1,591	1,676	1,622	1,690
ประจวบคีรีขันธ์	592	533	581	520	593
พระนครศรีอยุธยา	1,135	1,148	1,153	1,038	1,176
เพชรบุรี	531	479	559	480	462
ราชบุรี	840	805	896	831	865
ลพบุรี	795	818	921	730	863
สมุทรปราการ	2,025	2,049	2,362	2,445	2,450
สมุทรสงคราม	221	161	194	185	181
สมุทรสาคร	890	950	970	948	918
สระบุรี	624	681	747	694	677
สิงห์บุรี	221	249	244	242	244
สุพรรณบุรี	865	880	815	791	636
อ่างทอง	280	283	285	288	285

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.2 เศรษฐกิจรายสาขา

3.2.1 ภาคเกษตร ภาคกลางมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการเกษตรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยมีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ และมีระบบชลประทานที่ดี มีลักษณะภูมิประเทศที่เอื้ออำนวย ทำให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรหลากหลายประเภท ทั้งพืชผัก ผลไม้ ปศุสัตว์ และประมง รวมทั้งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูป การเกษตรที่เชื่อมโยงแหล่งผลิตสินค้าเกษตรทั้งในภาคกลาง และภาคอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีตลาดค้าส่ง ค้าปลีก สินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ตลาดไท จังหวัดปทุมธานี ตลาดศรีเมือง จังหวัดราชบุรี ตลาดปลาสุพรรณ จังหวัดอ่างทอง และตลาดมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตร ณ ราคาประจำปี พ.ศ.2558 ประมาณ 181,908 ล้านบาท ลดลงจาก 182,742 ล้านบาท ในปี 2554 โดยเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาเกษตร ณ ราคาประจำปี พ.ศ. 2558 ประมาณ 155,564 ล้านบาท และสาขาประมง 26,344 ล้านบาท สาขาเกษตร มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ 14.3 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาเกษตร ของประเทศ อัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2554 - 2558) ของสาขาเกษตร ร้อยละ 0.2 ต่ำกว่าระดับประเทศ ที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 1.2 เนื่องจากรูปแบบการผลิตเป็นเกษตรเชิงพาณิชย์ที่ใช้สารเคมีจำนวนมาก มีปัญหาดินเสื่อมโทรม และหลายพื้นที่มักประสบปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง สำหรับสาขาประมง แม้ว่าจะมีสัดส่วนการผลิตเพียงร้อยละ 0.8 ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคกลาง แต่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 25.4 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาประมงของประเทศ และเมื่อพิจารณาการเติบโตของสาขาประมงในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2554 - 2558) ที่ผ่านมา พบว่าสาขาประมงหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 4.3 แต่ยังหดตัวน้อยกว่าระดับประเทศที่หดตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.5

แหล่งการทำเกษตร (เกษตรและประมง) ที่สำคัญของภาคกลาง คือ จังหวัดราชบุรีมีส่วนการผลิตร้อยละ 13.4 รองลงมาคือ สุพรรณบุรี ร้อยละ 11.6 กาญจนบุรี ร้อยละ 10.5 และนครปฐม ร้อยละ 10.1 ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการทำเกษตร แม้ว่าปัจจุบันมีแรงผลักดันทางเศรษฐกิจทำให้พื้นที่เกษตรกรรมของภาคกลางลดลงไปมาก โดยแปรเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัยมากขึ้น แต่ภาคกลางก็ยังถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศแห่งหนึ่ง ทั้งทางด้านการเพาะปลูก การทำปศุสัตว์ และประมง สินค้าเกษตรที่สำคัญของภาคกลางมีดังนี้

1) ข้าวและพืชไร่ ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ ข้าว จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งนาปีและนาปรังมาก คือ จังหวัดสุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา และชัยนาท มันสำปะหลัง จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมาก คือ จังหวัดกาญจนบุรี และลพบุรี อ้อยโรงงาน ปลูกมากในจังหวัดกาญจนบุรี ลพบุรี และสุพรรณบุรี สับปะรด โรงงาน ปลูกมากในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2) ถั่วเหลือง เป็นพืชส่งออกสำคัญที่หารายได้และสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ โดยแหล่งผลิตถั่วเหลืองที่สำคัญของประเทศอยู่ในพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งจังหวัดที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตมากที่สุดของภาค และของประเทศคือ จังหวัดนครปฐม รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรสาคร

3) ปศุสัตว์

- โคเนื้อ เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดสระบุรี รองลงมา ได้แก่ ลพบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี และนครปฐม

- โคเนื้อ เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดกาญจนบุรี รองลงมา ได้แก่ ลพบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และประจวบคีรีขันธ์

- สุกร เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดราชบุรี รองลงมา ได้แก่ นครปฐม ลพบุรี สระบุรี และสุพรรณบุรี

- เป็ดเนื้อ เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดลพบุรี รองลงมา ได้แก่ นครปฐม สระบุรี และราชบุรี

- เป็ดไข่ เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดสุพรรณบุรี รองลงมา ได้แก่ อ่างทอง นครปฐม ราชบุรี และลพบุรี

- ไก่เนื้อ เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดลพบุรี รองลงมา ได้แก่ สระบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม

- ไก่ไข่ เลี้ยงมากที่สุดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รองลงมา ได้แก่ สุพรรณบุรี นครปฐม อ่างทอง และสระบุรี

4) ประมง ภาคกลางมีศักยภาพในการทำประมงทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม โดยจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงสูงสุดของภาค คือจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีสัดส่วนการผลิตเกินครึ่งหนึ่งของภาค รองลงมาคือ ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรปราการ และนครปฐม

ทั้งนี้ พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคกลางสูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 54.3 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ 21.1 พื้นที่ชลประทานของภาคกลางในปี 2558 ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 9.79 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.0 ของพื้นที่ชลประทานทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตาม เกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ยังมีไม่มากนัก จากข้อมูลการตรวจรับรองเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ของกรมวิชาการเกษตร ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2560 พบว่า ภาคกลางมีพื้นที่เกษตรปลอดภัยรวมทั้งสิ้น 89,906.69 ไร่ และเกษตรอินทรีย์ 1,198.51 ไร่ โดยจังหวัดในภาคกลางที่มีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยมากที่สุดคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมาคือ จังหวัดราชบุรี สุพรรณบุรี และปทุมธานี ส่วนจังหวัดที่มีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มากที่สุดคือ จังหวัดสระบุรี รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และราชบุรี

3.2.2 ภาคอุตสาหกรรม ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคการผลิตหลักของภาคกลาง มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรม ณ ราคาประจำปี ปี 2558 เท่ากับ 1,552,516 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 1,355,320 ล้านบาท ในปี 2554 โดยเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรม 1,525,463 ล้านบาท และสาขาเหมืองแร่ 27,053 ล้านบาท สาขาอุตสาหกรรมจึงเป็นสาขาการผลิตหลักที่สำคัญของภาคกลาง ปี 2558 สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคคิดเป็นร้อยละ 47.2 และมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่า

ผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของประเทศคิดเป็นร้อยละ 40.4 โดยที่สาขาอุตสาหกรรมของภาคกลางมีแนวโน้มหดตัวเล็กน้อยในขณะที่ประเทศขยายตัว เมื่อพิจารณาการเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมของภาคกลางในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2554 - 2558) ที่ผ่านมา พบว่า สาขาอุตสาหกรรมของภาคกลางหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 0.2 ในขณะที่ระดับประเทศมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 1.1

อุตสาหกรรมและแหล่งผลิตที่สำคัญของภาคกลางยังคงกระจุกตัวในจังหวัดปริมณฑล พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี จังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสูงสุด คือ สมุทรปราการ รองลงมาคือ พระนครศรีอยุธยา สมุทรสาคร สำหรับอุตสาหกรรมสำคัญที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงสุดของภาคกลางคือ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 25.1 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของภาค แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ปทุมธานี และสมุทรสาคร รองลงมาคือ อุตสาหกรรมการผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี ร้อยละ 11.4 แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร นครปฐม และปทุมธานี อุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ รถพ่วง และรถกึ่งรถพ่วง ร้อยละ 9.8 แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสมุทรปราการ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ร้อยละ 6.7 แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี อุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์และเครื่องมือทางวิทยุ โทรทัศน์ และการสื่อสาร ร้อยละ 6.5 แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และปทุมธานี

อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมของภาคกลางส่วนใหญ่ยังขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม มีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้น และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทำให้มีคู่แข่งทางการค้าสูง และยังมีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน คุณภาพแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เกิดปัญหามลพิษ เนื่องจากขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรต้องหาแนวทางแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ภาคกลางมีศักยภาพในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ภาคกลางเป็นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ปัจจุบันมีนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญในพื้นที่ 15 แห่ง ใน 8 จังหวัด คือ

- 1) สมุทรปราการ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปู นิคมอุตสาหกรรมบางพลี
- 2) ปทุมธานี ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมนวนคร
- 3) สมุทรสาคร ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมมหาชนคร นิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร และนิคมอุตสาหกรรมสินสาคร
- 4) พระนครศรีอยุธยา ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรม บางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค (บ้านหว้า) และนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร
- 5) ราชบุรี ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมราชบุรี และนิคมอุตสาหกรรมวี อาร์ เอ็ม
- 6) สระบุรี ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมแก่งคอย และนิคมอุตสาหกรรมหนองแค

7) เพชรบุรี ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบริการไทย ไดมอนด์ ซิตี้

8) ประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมเหล็กบางสะพาน

3.2.3 การค้าชายแดน ภาคกลางเป็นภาคที่มีศักยภาพในการพัฒนาทางด้านการค้าชายแดนกับประเทศเมียนมา โดยภาคกลางมีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมาทางฝั่งตะวันตก ซึ่งจังหวัดที่เป็นแหล่งการค้าชายแดนที่สำคัญคือ จังหวัดกาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ปี 2559 ภาคกลางมีมูลค่าการค้าชายแดนรวมทั้งสิ้นประมาณ 70,466.49 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.0 ของประเทศ ลดลงจาก 108,785.73 ล้านบาท ในปี 2555 โดยเป็นมูลค่าการนำเข้า 69,667.345 ล้านบาท และส่งออก 797.15 ล้านบาท ขาดดุลการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด เนื่องจากการนำเข้าก๊าซธรรมชาติมาจากทางเมียนมาเป็นมูลค่าสูง สำหรับการการค้าชายแดนของภาคกลาง ในช่วง 5 ปี (2555 - 2559) มีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.9 ในขณะที่ระดับประเทศขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.6 โดยที่สินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค

สินค้าส่งออกไปยังเมียนมาที่สำคัญ ได้แก่ อาหารเสริมและนม เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เครื่องปรุงรส น้ำมันปาล์ม ต้นกล่ำสัก เครื่องจักรการเกษตร สุกรมี่ชีวิต ปุ๋ยและปูนซีเมนต์ เป็นต้น และสินค้านำเข้าจากเมียนมาที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ โค - กระบือมีชีวิต ไม้ไผ่ลำ อาหารทะเล ขี้เลื่อย และเฟอร์นิเจอร์ไม้ เป็นต้น แม้ว่าการค้าชายแดนของภาคกลางจะเป็นการนำเข้ามากกว่าส่งออก เนื่องจากต้องพึ่งพาพลังงานและพืชเกษตรที่เป็นวัตถุดิบการผลิตจากประเทศเพื่อนบ้าน แต่ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้

3.2.4 การท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวของภาคกลางมีแนวโน้มขยายตัวสูงกว่าระดับประเทศ ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศทั้งภูเขา ป่าไม้ น้ำตก และทะเล รวมทั้งเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ จึงมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลากหลายประเภท แหล่งท่องเที่ยวสำคัญและมีชื่อเสียงของภาคกลาง ได้แก่ ชะอำ หัวหิน และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีอยุธยา เป็นต้น

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทย และจำนวนวันพักและรายจ่ายของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ค่อนข้างต่ำกว่าภาคอื่น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ยังไม่เป็นที่รู้จัก และมีที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ จึงไม่นิยมพักค้าง โดยมีรายละเอียดจำนวนผู้เยี่ยมชมและรายได้จากการท่องเที่ยว ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนผู้เยี่ยมเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2556 - 2560

จังหวัด	รายการ	จำนวนผู้เยี่ยมเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยว				
		2556	2557	2558	2559	2560
ทั่วประเทศ	จำนวน	217,112,440	227,654,055	249,074,211	265,387,106	289,823,283
	รายได้	1,531,092.43	1,605,701.38	1,857,010.98	2,155,188.96	2,470,724.03
ภาคกลาง	จำนวน	43,892,290	46,701,588	51,094,158	53,961,860	62,254,929
	รายได้	97,116.36	106,092.86	120,207.32	129,262.56	158,225.18
กาญจนบุรี	จำนวน	6,413,556	6,641,111	7,574,278	8,132,468	8,872,542
	รายได้	13,416.53	15,265.04	18,945.11	20,790.02	24,440.78
ชัยนาท	จำนวน	402,894	523,053	739,621	767,707	825,596
	รายได้	511.37	684.35	1,023.26	1,107.86	1,236.34
นครปฐม	จำนวน	2,647,935	3,016,431	3,115,086	3,679,645	3,921,153
	รายได้	3,283.32	3,847.33	4,041.89	5,033.79	5,549.04
นนทบุรี	จำนวน	1,700,408	1,730,885	2,045,867	2,090,095	2,514,677
	รายได้	2,503.18	2,560.31	3,037.15	3,177.98	3,963.09
ปทุมธานี	จำนวน	1,553,170	1,613,073	1,815,389	1,896,549	2,014,281
	รายได้	2,199.57	2,323.12	2,711.66	2,876.04	3,172.61
ประจวบคีรีขันธ์	จำนวน	4,417,025	4,660,994	4,835,371	4,979,804	6,918,369
	รายได้	24,317.29	25,905.56	28,268.48	29,520.16	39,714.82
พระนครศรีอยุธยา	จำนวน	6,226,424	6,698,561	6,994,538	7,216,514	7,631,557
	รายได้	12,235.03	13,446.66	14,485.17	15,309.69	16,901.48
เพชรบุรี	จำนวน	5,380,663	5,700,319	5,923,321	6,156,485	8,721,981
	รายได้	17,537.53	19,117.01	20,740.42	21,961.47	29,413.34
ราชบุรี	จำนวน	1,279,301	1,312,297	1,426,990	1,701,116	2,117,728
	รายได้	1,731.06	1,867.96	2,250.87	2,818.47	3,781.35
ลพบุรี	จำนวน	2,802,940	2,929,199	3,073,952	3,165,905	3,355,619
	รายได้	3,908.99	4,080.74	4,484.88	4,809.54	5,304.47
สมุทรปราการ	จำนวน	2,204,073	2,350,340	2,780,429	2,900,180	3,218,934
	รายได้	3,768.56	4,044.50	4,901.16	5,265.36	6,144.65
สมุทรสงคราม	จำนวน	1,055,985	1,288,422	1,498,471	1,598,052	1,935,160
	รายได้	1,218.05	1,531.96	1,910.02	2,109.49	2,736.69
สมุทรสาคร	จำนวน	1,124,428	1,313,807	1,410,224	1,443,746	1,510,908
	รายได้	1,644.07	1,967.81	2,177.10	2,305.23	2,478.32

จังหวัด	รายการ	จำนวนผู้เยี่ยมเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยว				
		2556	2557	2558	2559	2560
สระบุรี	จำนวน	3,758,125	3,671,852	3,901,204	4,033,081	4,204,992
	รายได้	5,297.27	5,203.36	5,558.86	6,010.48	6,470.82
สิงห์บุรี	จำนวน	424,381	447,554	480,211	503,259	532,985
	รายได้	582.59	625.67	684.71	734.73	789.01
สุพรรณบุรี	จำนวน	1,943,744	2,188,086	2,745,148	2,966,752	3,183,080
	รายได้	2,378.02	2,961.93	4,168.22	4,584.98	5,207.53
อ่างทอง	จำนวน	557,238	615,604	734,058	730,502	775,367
	รายได้	583.93	659.55	818.36	847.27	920.84

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ภาคกลางมีจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน และรายได้จากการท่องเที่ยวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2560 มีรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 6.40 จากรายได้จากการท่องเที่ยวทั่วประเทศ จังหวัดที่ทำรายได้จากการท่องเที่ยวสูงสุด 3 อันดับแรกของภาคกลาง ได้แก่ กาญจนบุรี (8,872,542 ล้านบาท) เพชรบุรี (8,721,981 ล้านบาท) และพระนครศรีอยุธยา (7,631,557 ล้านบาท) ตามลำดับ

3.3 เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรในภาคกลางสูงกว่าประเทศ และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรในภาคกลางต่ำกว่าประเทศ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแนวโน้มอัตราการขยายตัวเฉลี่ย (พ.ศ.2552 - 2558) ของรายได้พบว่าต่ำกว่าระดับประเทศ ในขณะที่อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของหนี้สินสูงกว่าระดับประเทศ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวระหว่างรายได้กับหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนแล้ว พบว่า อัตราการขยายตัวของหนี้สินเฉลี่ยสูงกว่ารายได้เฉลี่ยครัวเรือน ดังนั้นจึงควรหาแนวทางเพิ่มรายได้และลดหนี้สินให้ประชากรเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

รายได้เฉลี่ยครัวเรือนของภาคกลางสูงกว่าระดับประเทศ โดยในปี 2560 ภาคกลาง มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน 29,027.02 บาทต่อเดือน สูงกว่าระดับประเทศ (26,946.43 บาทต่อเดือน) เพิ่มขึ้นจาก 26,346.21 บาทต่อเดือน ในปี 2558 จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนสูงที่สุดของภาค คือ จังหวัดปทุมธานี 41,483.71 บาทต่อเดือน รองลงมาคือ นนทบุรี 40,860.88 บาทต่อเดือน สระบุรี 35,378.49 บาทต่อเดือน ราชบุรี 33,622.28 บาทต่อเดือน และนครปฐม 32,760.69 บาทต่อเดือน ส่วนจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่ำสุด ในภาค คือ จังหวัดลพบุรี 19,795.67 บาทต่อเดือน รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนปี พ.ศ. 2552 - 2560

หน่วย : บาท

จังหวัด	รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน				
	2552	2554	2556	2558	2560
ทั่วประเทศ	20,903.00	23,236.00	25,194.00	26,915.00	26,946.43
ภาคกลาง	22,209.09	21,220.08	26,394.86	26,346.21	29,027.02
กาญจนบุรี	17,571.30	15,209.90	18,746.00	18,883.80	20,564.74
ชัยนาท	18,719.17	20,180.60	32,753.50	22,058.90	26,385.66
นครปฐม	24,988.67	22,954.80	30,855.50	40,347.00	32,760.69
นนทบุรี	34,626.28	35,119.70	30,663.60	36,884.00	40,860.88
ปทุมธานี	26,686.22	21,615.50	33,461.30	41,056.90	41,483.71
ประจวบคีรีขันธ์	16,933.60	17,477.00	28,459.20	23,522.60	28,466.60
พระนครศรีอยุธยา	25,819.98	22,301.70	26,481.50	28,379.40	28,777.58
เพชรบุรี	17,439.88	20,025.80	21,784.30	26,430.70	27,232.09
ราชบุรี	20,994.09	18,713.10	25,741.60	19,590.00	33,622.28
ลพบุรี	22,404.50	17,177.70	23,425.50	22,955.10	19,795.67
สมุทรปราการ	23,359.38	23,797.90	29,575.30	25,457.20	28,711.77
สมุทรสงคราม	18,363.24	15,068.00	16,256.50	18,310.20	30,182.85
สมุทรสาคร	20,978.09	20,850.20	23,658.30	29,347.40	25,446.01
สระบุรี	21,947.41	27,114.10	32,833.60	29,413.40	35,378.49
สิงห์บุรี	25,419.17	26,067.70	28,115.40	26,112.20	26,865.56
สุพรรณบุรี	15,797.20	15,927.80	17,260.30	15,786.20	20,440.57
อ่างทอง	25,506.42	21,139.90	28,641.30	23,350.60	26,484.17

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนของภาคกลางต่ำกว่าระดับประเทศ โดยในปี 2558 ภาคกลาง มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน 155,671 บาท ต่ำกว่าระดับประเทศ (156,770 บาท) เพิ่มขึ้นจาก 117,685 บาท ในปี 2554 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย (พ.ศ.2552 - 2558) ร้อยละ 12 สูงกว่าระดับประเทศ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.2 จังหวัดที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุดของภาค คือ จังหวัดนนทบุรี 277,606 บาท รองลงมา คือ ชัยนาท 273,316 บาท ปทุมธานี 221,748 บาท และพระนครศรีอยุธยา 216,816 บาท ส่วนจังหวัดที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำสุดในภาค คือ จังหวัดสมุทรสงคราม 8,090 บาท รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภคปี พ.ศ. 2556 - 2558

จังหวัด	ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค	
	2556	2558
ทั่วประเทศ	34.84	34.46
ภาคกลาง	28.67	31.12
กาญจนบุรี	20.83	17.72
ชัยนาท	34.14	41.38
นครปฐม	24.17	28.74
นนทบุรี	20.88	25.06
ปทุมธานี	60.85	55.73
ประจวบคีรีขันธ์	34.7	28.17
พระนครศรีอยุธยา	20.14	37.1
เพชรบุรี	34.76	41.11
ราชบุรี	23.78	25.36
ลพบุรี	26.9	43.
สมุทรปราการ	26.84	20.16
สมุทรสงคราม	2.32	0.97
สมุทรสาคร	11.07	18.34
สระบุรี	38.98	40.62
สิงห์บุรี	39.4	46.54
สุพรรณบุรี	22.49	25.38
อ่างทอง	47.83	46.97

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4. ประชากรและสังคม

4.1 ประชากร

จำนวนประชากรรวมของภาคกลางเพิ่มขึ้นสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ข้อมูลจากกรมการปกครอง ในปี 2561 ภาคกลางมีจำนวนประชากรร้อยละ 18.05 ของประเทศ จังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในสามลำดับแรก ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนประชากร 1.27 ล้านคน จังหวัดนนทบุรี มีจำนวนประชากร 1.21 ล้านคน และจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนประชากร 1.11 ล้านคน การที่อัตราการเพิ่มประชากรของภาคกลางเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากประชากรจากภูมิภาคอื่นอพยพมาพักอาศัยและประกอบอาชีพ

สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยเด็ก และวัยแรงงาน มีแนวโน้มลดลง โดยผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.5 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 16.4 ในปี 2561 ซึ่งภาคกลางมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้น อาจเนื่องมาจากความสนใจด้านการดูแลสุขภาพที่มากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความก้าวหน้าทางการแพทย์จึงทำให้คนมีอายุยืนยาวมากขึ้น รายละเอียดจำนวนประชากรดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนประชากรตามช่วงวัย

หน่วย : คน

จังหวัด	จำนวนประชากรตามช่วงวัย				
	0 - 15 ปี	15 ปีขึ้นไป - 25 ปี	25 ปีขึ้นไป - 60 ปี	60 ปีขึ้นไป	รวมทั้งสิ้น
ทั่วประเทศ	11,153,397	9,745,004	33,251,621	10,666,803	64,816,825
ภาคกลาง	1,957,858	1,726,130	6,090,763	1,922,503	11,697,249
กาญจนบุรี	146,543	125,403	409,343	124,977	806,266
ชัยนาท	48,714	42,196	163,431	70,260	324,601
นครปฐม	147,974	137,933	466,099	149,004	901,010
นนทบุรี	191,974	169,666	655,363	188,055	1,205,058
ปทุมธานี	200,721	172,015	601,741	130,780	1,105,257
ประจวบคีรีขันธ์	95,069	81,258	269,800	84,566	530,688
พระนครศรีอยุธยา	132,993	112,443	420,514	142,868	808,818
เพชรบุรี	77,751	67,448	243,508	86,518	475,225
ราชบุรี	137,323	123,990	426,178	153,776	841,267
ลพบุรี	115,822	117,474	373,598	135,006	741,900
สมุทรปราการ	226,003	194,363	689,306	162,917	1,272,589
สมุทรสงคราม	27,264	25,059	96,949	41,651	190,923

จังหวัด	จำนวนประชากรตามช่วงวัย				
	0 - 15 ปี	15 ปีขึ้นไป - 25 ปี	25 ปีขึ้นไป - 60 ปี	60 ปีขึ้นไป	รวมทั้งสิ้น
สมุทรสาคร	94,782	78,822	282,298	82,060	537,962
สระบุรี	108,829	98,087	322,684	102,582	632,182
สิงห์บุรี	30,058	26,740	103,561	46,600	206,959
สุพรรณบุรี	134,102	115,444	426,366	162,755	838,667
อ่างทอง	41,936	37,789	140,024	58,128	277,877

ที่มา : กรมการปกครอง (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2561)

ทั้งนี้ ประชากรเมืองโดยรวมเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 0.88 ต่อปี โดยที่จังหวัดปทุมธานีมีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองมากที่สุด ร้อยละ 15.5 รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดลพบุรี มีอัตราการเพิ่มของประชากรเมือง ร้อยละ 10.7 และ 4.0 ตามลำดับ ประชากรแฝงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในพื้นที่ที่เป็นแหล่งจ้างงานสำคัญของภาค

4.2 แรงงาน

สัดส่วนกำลังแรงงานต่อประชากรมีแนวโน้มลดลง ในปี 2561 ภาคกลางมีประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป 11.75 ล้านคน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานหรือผู้ที่พร้อมจะทำงาน 8.41 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 71.6 ลดลงจากปี 2555 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 72.9 ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป กำลังแรงงานเหล่านี้ประกอบด้วยผู้มีงานทำ 8.30 ล้านคน ซึ่งผู้มีงานทำส่วนใหญ่ร้อยละ 51.6 อยู่ใน ภาคบริการ รองลงมาร้อยละ 31.7 อยู่ในภาคอุตสาหกรรม และร้อยละ 16.7 อยู่ในภาคเกษตรกรรม โดยแรงงานในภาคบริการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 49.6 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 51.6 ในปี 2559 เช่นเดียวกับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 28.8 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 31.7 ใน ปี 2559 แต่แรงงานในภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 23.6 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 16.7 ใน ปี 2559 สำหรับอัตราการว่างงาน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.7 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 1.0 ในปี 2559

ภาคกลางพึ่งพิงแรงงานต่างด้าวลดลง โดยในปี 2559 มีจำนวนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (เมียนมา ลาว กัมพูชา) ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน จำนวน 527,922 คน ลดลงจาก ปี 2555 จำนวน 242,084 คน โดยจังหวัดปทุมธานี มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานมากที่สุดในภาคกลาง จำนวน 118,828 คน รองลงมาได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 96,694 คน ทั้งนี้ เป็นผลมาจากโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานและวัยเด็กมีแนวโน้มลดลง ประกอบกับแรงงานบางสาขาไม่เป็น ที่นิยมของคนไทย โดยเฉพาะในกิจการประมงทะเล และแปรรูปสัตว์น้ำ ผู้ประกอบการจึงต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน

4.3 การศึกษา

จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ ในปี 2559 ประชากรอายุ 15 - 59 ปี ของภาคกลาง มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 9.7 ปี สูงกว่าภาคอื่น ๆ และระดับประเทศ โดยจังหวัดนนทบุรีมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดของภาค 11.5 ปี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 10.7 และ 10.5 ปี ตามลำดับ ทั้งนี้ ภาคกลางมีสถาบันการศึกษาทุกระดับ โดยมีสถาบันศึกษาระดับอุดมศึกษา 46 แห่ง ครอบคลุมเกือบทุกจังหวัด แยกเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง เอกชน 20 แห่ง และสถาบันวิทยาลัยชุมชน 2 แห่ง

4.4 สาธารณสุข

ภาคกลางเป็นที่ตั้งของสถานพยาบาลที่มากที่สุดของประเทศ โดยมีจำนวนโรงพยาบาลรัฐบาล จำนวน 1,939 แห่ง แยกเป็น โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) 118 แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) 22 แห่ง โรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) 8 แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน 1,791 แห่ง รายละเอียดดังตารางที่ 9 ตารางที่ 9 จำนวนโรงพยาบาลในพื้นที่ภาคกลาง

จังหวัด	จำนวนโรงพยาบาล			
	รพศ.	รพท.	รพช.	รพ.สต.
กาญจนบุรี	0	2	13	141
ชัยนาท	0	1	7	72
นครปฐม	1	0	8	134
นนทบุรี	1	0	6	76
ปทุมธานี	0	1	7	78
ประจวบคีรีขันธ์	0	2	6	81
พระนครศรีอยุธยา	1	1	14	205
เพชรบุรี	0	1	7	117
ราชบุรี	1	3	7	158
ลพบุรี	0	2	9	132
สมุทรปราการ	1	1	4	71
สมุทรสงคราม	0	1	2	49
สมุทรสาคร	1	1	0	54
สระบุรี	1	1	10	126
สิงห์บุรี	0	2	4	47
สุพรรณบุรี	1	1	8	174
อ่างทอง	0	1	6	76
รวม	8	21	118	1,791

นอกจากนี้ สัดส่วนแพทย์ต่อประชากรของภาคกลางไม่รวมกรุงเทพฯ มีแนวโน้มดีขึ้น จากแพทย์ 1 คน ต่อประชากร 2,499 คน ในปี 2554 เป็น 2,121 คน ในปี 2558 ซึ่งจังหวัดสมุทรสาคร มีโอกาสได้รับบริการด้านสุขภาพสูงที่สุด โดยมีแพทย์ 1 คน ต่อประชากร 1,350 คน รองลงมาคือ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีแพทย์ 1 คน ต่อประชากร 1,438 คน

อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อที่ป้องกันได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อที่ป้องกันได้ ได้แก่ โรคมะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และหลอดเลือดสมอง เพิ่มขึ้นจาก 4,829.33 คนต่อประชากรแสนคน ในปี 2554 เป็น 5,840.98 คนต่อประชากรแสนคน ในปี 2558 โดยเฉพาะการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งซึ่งเป็นสาเหตุการตายสูงที่สุดของคนไทย พบว่า ภาคกลางมีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งเพิ่มขึ้น จาก 522.17 คนต่อประชากรแสนคนในปี 2554 เป็น 634.38 คนต่อประชากรแสนคน ในปี 2558 แต่สำหรับอัตราผู้ป่วยเอดส์สะสมภาคกลางมีแนวโน้มลดลงจาก 188.05 คนต่อประชากรแสนคน ในปี 2554 เป็น 107.62 คนต่อประชากรแสนคน ในปี 2558

อัตราการตายของมารดาและอัตราการตายของทารกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยอัตรา การตายของมารดาจากการคลอดบุตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 17.5 คนต่อการเกิดมีชีวิตแสนคนในปี 2555 เป็น 21.7 คนต่อการเกิดมีชีวิตแสนคน ในปี 2559 แต่ยังต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการตายของมารดา 26.6 คนต่อการเกิดมีชีวิตแสนคน จังหวัดสิงห์บุรีมีอัตราการตายของมารดาสูงสุดในภาคคือ 53.9 คนต่อ การเกิดมีชีวิตแสนคน รองลงมาได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดปทุมธานี มีอัตราการตายของมารดา 52.7 และ 47.2 คนต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ ส่วนอัตราการตายของทารกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก 6.0 คนต่อเกิดมีชีวิตพันคน ในปี 2555 เป็น 6.1 คนต่อเกิดมีชีวิตพันคนในปี 2559 แต่ยังต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตรา 6.4 คนต่อการเกิดมีชีวิตพันคน โดยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีอัตราการตายของทารกสูงสุด 8.8 คนต่อการเกิดมีชีวิตพันคน รองลงมาคือจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง มีอัตรา การตายของทารก 7.4 และ 7.3 คนต่อเกิดมีชีวิตพันคน ตามลำดับ ในส่วนของกรุงเทพมหานคร อัตราการตายของมารดามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 14.5 คนต่อการเกิดมีชีวิตแสนคนในปี 2555 เป็น 20.1 คนต่อการเกิดมีชีวิตแสนคน ในปี 2559 ส่วนอัตราการตายของทารกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน จาก 6.3 คนต่อเกิดมีชีวิตพันคน ในปี 2555 เป็น 6.8 คนต่อเกิดมีชีวิตพันคนในปี 2559

5. ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ

5.1 สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม พื้นที่ใช้ประโยชน์นอกการเกษตรเพิ่มขึ้น ในขณะที่พื้นที่เกษตรลดลง ทรัพยากรดินมีแนวโน้มเสื่อมโทรมในระดับสูง ซึ่งมีสาเหตุจากการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้สารเคมี การแผ้วถางป่าไม้ เป็นต้น และยังมีปัญหาดินเสื่อมโทรมที่เกิดตามธรรมชาติ โดยปัญหา ดินเปรี้ยวจัดในภาคกลาง มีปริมาณเนื้อที่ 3.20 ล้านไร่ ปัญหาดินเค็มมีพื้นที่ประมาณ 0.48 ล้านไร่ พบในบริเวณพื้นที่ที่มีตะกอนน้ำทะเล น้ำกร่อยและกลุ่มจังหวัดที่มีพื้นที่ใกล้กับทะเล ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท

ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่มีแนวโน้มลดลง ปริมาณน้ำท่าของภาคกลางมาจากกลุ่มน้ำหลัก 7 แห่ง คือ กลุ่มน้ำเจ้าพระยา กลุ่มน้ำสะแกกรัง กลุ่มน้ำป่าสัก กลุ่มน้ำท่าจีน กลุ่มน้ำแม่กลอง กลุ่มน้ำเพชรบุรี กลุ่มน้ำชายฝั่งตะวันตก มีค่ารายปีเฉลี่ย 24,976 ล้านลูกบาศก์เมตร จากสถิติปริมาณการเก็บกักน้ำได้ของอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคกลางจำนวน 5 อ่าง พบว่า ปริมาณน้ำที่กักเก็บได้ตั้งแต่ ปี 2555 - 2559 มีปริมาณลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.6 ต่อปี โดยปี 2559 มีปริมาณน้ำกักเก็บได้จำนวน 18,656 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 59.5 ของความจุอ่าง ลดลงร้อยละ 2.4 จากปี 2558 และคิดเป็นร้อยละ 74.7 ของปริมาณน้ำท่ารายปี ขณะที่ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของรอบการผลิตภาคเกษตร การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการเพิ่มขึ้นของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งรุนแรงขึ้น

พื้นที่ป่าไม้ภาคกลางเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ตั้งแต่ปี 2556 - 2559 พบว่า พื้นที่ป่าไม้ ของภาคกลางเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.02 ต่อปี โดยในปี 2559 มีพื้นที่ป่าไม้ 13.91 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.8 ของพื้นที่ภาค ซึ่งต่ำกว่าค่ามาตรฐานความสมดุลของระบบนิเวศ มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้คิดเป็นร้อยละ 13.6 ของพื้นที่ป่าทั้งประเทศ โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ตามมาตรฐานความสมดุลของระบบนิเวศ คือ จังหวัดกาญจนบุรี และเพชรบุรี ส่วนจังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ป่าไม้เลย ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง การเพิ่มขึ้นของผืนป่าน่าจะเป็นผลจากการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลรักษา รวมทั้งมีโครงการปลูกป่าไม้อย่างต่อเนื่อง สำหรับสถานการณ์ป่าชายเลนภาคกลาง (จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์) ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2552 - 2557) ลดลงร้อยละ 9.3 โดยปี 2557 ภาคกลางมีพื้นที่ป่าชายเลนทั้งหมดประมาณ 65,621.98 ไร่ ซึ่งจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุด คือ จังหวัดสมุทรสาคร น้อยที่สุด คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น 2,448 ไร่ โดยปี 2559 มีพื้นที่ป่าไม้ 3,254 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.3 ของพื้นที่จังหวัด พื้นที่ป่าชายเลนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยลดลงร้อยละ 21.8 ต่อปี รายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนพื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่ภาคกลางปี พ.ศ. 2539 - 2557

หน่วย : ไร่

จังหวัด	จำนวนพื้นที่ป่าชายเลน				
	2539	2543	2547	2552	2557
ทั่วประเทศ	1,047,390.00	1,579,780.77	1,458,174.54	1,525,060.56	1,534,584.74
ภาคกลาง	32,820.50	64,712.81	47,441.88	72,331.47	65,621.98
สมุทรปราการ	1,857.50	7,216.02	9,163.91	12,524.17	10,643.31
สมุทรสาคร	10,601.75	19,252.75	14,908.92	25,257.22	20,385.69
สมุทรสงคราม	7,156.25	15,956.57	14,112.42	14,272.75	18,246.56
เพชรบุรี	12,936.25	19,165.59	6,550.71	18,568.75	14,839.53
ประจวบคีรีขันธ์	268.75	3,121.88	2,705.92	1,708.58	1,506.89

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คุณภาพน้ำของภาคกลางยังคงอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากกว่าภาคอื่น ๆ โดยมีจำนวนแหล่งน้ำที่สำคัญอยู่ 17 แห่ง ในช่วงปี 2555 - 2559 ถึงแม้จำนวนแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีมีจำนวนเพิ่มขึ้น และแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมีจำนวนลดลง ซึ่งปี 2559 จำนวนแหล่งน้ำเสื่อมโทรมมี 4 แห่งลดลงจากปี 2558 ที่มีถึง 8 แห่ง ในขณะที่จำนวนแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้เพิ่มมากขึ้น แต่ภาคกลางก็ยังคงมีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมากกว่าภาคอื่น ๆ แม่น้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำสะแกกรัง สาเหตุสำคัญมาจากชุมชนเมือง พื้นที่เกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการปศุสัตว์ที่ไม่มีระบบการจัดการของเสีย โดยเฉพาะในแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างและแม่น้ำท่าจีนตอนล่างพบว่า เกิดจากการระบายน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่อย่างหนาแน่นสำหรับคุณภาพน้ำชายฝั่งทะเลของภาคกลางมีแนวโน้มดีขึ้น จากสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำชายฝั่งทะเล 38 แห่งในปี 2559 มี 18 แห่งที่อยู่ในเกณฑ์ดีเพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีเพียง 1 แห่ง

มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องของภาคกลาง ทั้งมลพิษที่ได้รับผลกระทบจากสารอินทรีย์ระเหยง่าย ก๊าซโอโซน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก ภาคกลางส่วนใหญ่พบในจังหวัดที่มีเขตประกอบการอุตสาหกรรม ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี สระบุรี ปทุมธานี ออยุธยา และสมุทรสาคร ส่วนปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน บริเวณตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี มีแนวโน้มดีขึ้น กล่าวคือ ในปี 2559 มีจำนวนวันที่ฝุ่นละอองสูงเกินมาตรฐานลดลง แต่ยังคงเป็นพื้นที่ที่มีปัญหามากที่สุด ของประเทศ สาเหตุหลักมาจากกิจกรรมโรงโม่ บด ย่อยหิน เหมืองหิน และการขนถ่านหิน ส่วนพื้นที่บริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (นนทบุรี

ปทุมธานี สมุทรปราการ และนครปฐม) ยังคงพบทั้งปัญหาฝุ่นละอองและสารอินทรีย์ระเหยง่ายเกินค่ามาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

5.2 สถานการณ์ภัยพิบัติ

ไฟป่าแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากสถิติตั้งแต่ปี 2555 - 2559 พบว่า จำนวนพื้นที่ป่าที่ถูก ไฟไหม้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 12.4 ต่อปี โดยเฉพาะในปี 2559 พบว่า มีพื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ 6,326 ไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ป่าภาคกลางเพิ่มขึ้นจากปี 2558 ร้อยละ 40.1 จังหวัดที่มีสัดส่วนไฟไหม้ป่า เมื่อเทียบกับพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี และสระบุรี ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ คาดว่าน่าจะเกิดจากการเผาไร่เพื่อกำจัดวัชพืชหรือเศษซากพืชที่เหลืออยู่ภายหลังการเก็บเกี่ยว รายละเอียดสถานการณ์ไฟป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคกลาง ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 สถานการณ์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคกลางปี พ.ศ. 2556 - 2560

จังหวัด	2556		2557		2558		2559		2560	
	ดับไฟฟ้า (ครั้ง)	พื้นที่ ถูกไฟไหม้ (ไร่)	ดับไฟฟ้า (ครั้ง)	พื้นที่ ถูกไฟไหม้ (ไร่)	ดับไฟฟ้า (ครั้ง)	พื้นที่ ถูกไฟไหม้ (ไร่)	ดับไฟฟ้า (ครั้ง)	พื้นที่ ถูกไฟไหม้ (ไร่)	ดับไฟฟ้า (ครั้ง)	พื้นที่ ถูกไฟไหม้ (ไร่)
ทั่วประเทศ	5,257	58,516.88	4,207	50,722.97	4,982	60,453.11	4,641	75,155.24	4,650	75,419.02
ภาคกลาง	355	4,077.55	438	5,206.25	392	7,137.00	257	3,245.00	265	3,368.00
กาญจนบุรี	110	856.00	149	1,388.00	184	2,148.00	131	1,435.00	131	1,435.00
ประจวบคีรีขันธ์	24	296.00	71	741.00	59	1,002.00	4	28.00	4	28.00
เพชรบุรี	49	721.00	47	734.00	43	966.00	13	334.00	13	334.00
ราชบุรี	91	834.00	67	548.00	21	186.00	16	120.00	16	120.00
ลพบุรี	2	41.00	14	141.00	3	125.00	3	155.00	3	155.00
สระบุรี	11	79.00	7	80.00	8	47.00	25	132.00	25	132.00
สุพรรณบุรี	14	143.00	11	68.00	7	41.00	18	153.00	18	153.00

ที่มา: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนสถานการณ์อุทกภัยเบาบางลง ภายหลังจากเหตุการณ์มหาอุทกภัยปี 2554 ภาคกลางได้รับความเสียหายจากอุทกภัยเบาบางลง ช่วงปี 2555 - 2557 ภาคกลางมีจำนวนจังหวัดและหมู่บ้าน ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยลดลงเรื่อย ๆ ซึ่งจังหวัดที่ประสบอุทกภัยซ้ำซาก ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี และสมุทรปราการ สาเหตุหลักในการเกิดอุทกภัยส่วนใหญ่เกิดจากฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน ประกอบกับมีการบุกรุกทำลายป่าซึ่งเป็นที่ซับซ้น นอกจากนี้ยังมีจังหวัดที่เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย คือ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรสาคร

พื้นที่ประสบภัยแล้งลดลง ภาพรวมในช่วง 4 ปี (2555 - 2558) ภาคกลางมีจำนวนหมู่บ้านที่ประสบภัยแล้งลดลง ยกเว้นปี 2558 ที่มีหมู่บ้านที่ประสบภัยแล้งเพิ่มขึ้นจาก 1,024 หมู่บ้าน ปี 2557 เพิ่มขึ้นเป็น 1,479 ในปี 2558 โดยจังหวัดที่ประสบภัยแล้งซ้ำซาก ได้แก่ กาญจนบุรี และเพชรบุรี สาเหตุหลักเกิดจากภาวะฝนทิ้งช่วงส่งผลให้ปริมาณน้ำฝนที่ตกน้อยและไม่ตกในพื้นที่อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่

การกัดเซาะชายฝั่งทะเลยังเป็นปัญหาต่อเนื่อง ภาคกลางมีจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายทะเล ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีชายฝั่งทะเลยาว 462.48 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 14.7 ของความยาวชายฝั่งทั้งหมด โดยถูกกัดเซาะเป็นระยะทางรวม 171.23 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 20.6 ของการกัดเซาะชายฝั่งทะเลทั้งหมด ซึ่งเป็นการกัดเซาะรุนแรงระยะทาง 63.26 กิโลเมตร และกัดเซาะปานกลางระยะทาง 141.41 กิโลเมตร โดยพื้นที่ที่มีอัตราการกัดเซาะรุนแรงเฉลี่ยมากกว่า 5 เมตร เกิดขึ้นใน 4 จังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสาคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ตามลำดับ โดยเฉพาะสมุทรปราการ ที่พื้นที่ชายฝั่งทะเลถูกกัดเซาะรุนแรงมากที่สุดยาวถึง 31.47 กิโลเมตร สาเหตุของการกัดเซาะส่วนหนึ่งมาจากการขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมและชุมชนที่ขยายตัวรุกล้ำพื้นที่ชายฝั่ง และการบุกรุกทำลายป่าชายเลน ซึ่งเป็นผลต่อระบบนิเวศชายฝั่ง

ส่วนที่ 3

สถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่ภาคกลาง

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอสถานการณ์ทางสังคมในเขตพื้นที่ภาคกลาง โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สถานการณ์ทางสังคมตามช่วงอายุของประชากร
2. สถานการณ์ทางสังคมรายประเด็น

1. สถานการณ์ทางสังคมตามช่วงอายุของประชากร

1.1 เด็ก (0-15 ปี)

ตารางที่ 12 ร้อยละการเกิดมีชีพในโรงพยาบาลต่อการเกิดมีชีพทั้งหมดปี พ.ศ. 2556 - 2560

จังหวัด	ร้อยละการเกิดมีชีพในโรงพยาบาลต่อการเกิดมีชีพทั้งหมด				
	2556	2557	2558	2559	2560
ทั่วประเทศ	95.06	96.98	96.58	96.24	96.14
ภาคกลาง	96.86	97.91	97.46	96.57	95.99
กาญจนบุรี	96.62	97.81	97.71	97.22	97.65
ชัยนาท	99.23	99.96	99.79	99.87	99.91
นครปฐม	99.87	99.79	99.89	92.33	89.67
นนทบุรี	99.89	99.40	99.18	95.62	90.20
ปทุมธานี	95.80	98.99	98.75	97.82	97.38
ประจวบคีรีขันธ์	97.10	97.36	96.74	96.36	96.75
พระนครศรีอยุธยา	94.60	97.89	98.49	98.55	98.91
เพชรบุรี	98.89	98.91	98.54	98.53	98.44
ราชบุรี	99.54	99.59	99.63	99.61	99.64
ลพบุรี	99.71	99.72	99.80	99.80	99.71
สมุทรปราการ	89.94	99.71	99.74	99.72	98.82
สมุทรสงคราม	99.60	99.92	99.63	100.00	99.80
สมุทรสาคร	92.81	94.79	93.96	93.39	92.79
สระบุรี	99.87	99.87	99.80	99.66	99.83
สิงห์บุรี	100.00	99.80	100.00	99.89	99.83
สุพรรณบุรี	98.27	99.39	99.41	99.54	99.52
อ่างทอง	99.69	99.66	99.66	99.46	99.80

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

การเกิดมีชีพในโรงพยาบาลต่อการเกิดมีชีพทั้งหมดของภาคกลางมีอัตราสูงกว่าอัตราทั่วประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2562 มี 3 จังหวัด ที่มีอัตราต่ำกว่าอัตราดังกล่าว ได้แก่ นครปฐม นนทบุรี และสมุทรสาคร

ตารางที่ 13 อัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ต่อประชากรเด็กแสนคนปี พ.ศ. 2556 - 2560

จังหวัด	อัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ต่อประชากรเด็กแสนคน				
	2556	2557	2558	2559	2560
ทั่วประเทศ	7.56	6.7	6.1	6.2	6.3
กาญจนบุรี	10.2	11.0	7.7	11.3	5.4
ชัยนาท	7.3	1.9	1.9	3.9	8.0
นครปฐม	5.1	4.5	8.4	5.9	6.6
นนทบุรี	4.6	3.1	3.7	2.6	3.2
ปทุมธานี	5.6	5.6	3.5	3.0	4.0
ประจวบคีรีขันธ์	17.9	12.0	10.2	3.1	6.2
พระนครศรีอยุธยา	7.0	1.4	7.2	9.4	8.8
เพชรบุรี	10.7	13.3	3.7	10.0	6.3
ราชบุรี	6.5	8.0	5.5	9.8	6.3
ลพบุรี	6.8	3.8	3.2	5.8	8.4
สมุทรปราการ	3.9	2.2	3.5	1.8	3.6
สมุทรสงคราม	12.7	6.5	0.0	7.0	14.2
สมุทรสาคร	11.2	4.1	5.1	5.2	7.3
สระบุรี	5.9	7.7	7.9	8.0	5.4
สิงห์บุรี	0.0	8.9	12.3	6.3	3.2
สุพรรณบุรี	9.4	9.6	6.3	7.1	7.2
อ่างทอง	8.4	2.1	4.4	2.3	9.2

ที่มา : กลุ่มป้องกันการบาดเจ็บทั่วไป สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

จังหวัดส่วนใหญ่ในพื้นที่ภาคกลางมีแนวโน้มอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ลดลง เมื่อพิจารณาเฉพาะปี 2560 พบว่า มี 8 จังหวัด ที่ยังมีอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี สูงกว่าอัตราทั่วประเทศ ได้แก่ ชัยนาท นครปฐม พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี และอ่างทอง

2) เยาวชน (15 ปีขึ้นไป - 25 ปี)

ตารางที่ 14 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปปี พ.ศ. 2555 - 2559

จังหวัด	จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป				
	2555	2556	2557	2558	2559
ทั่วประเทศ	8	8	8.1	8.5	8.55
ภาคกลาง	8.3	8.2	8.4	8.4	8.50
กาญจนบุรี	7.3	6.99	7.15	7.63	7.45
ชัยนาท	7.19	7.1	7.47	7.58	7.43
นครปฐม	9.08	8.73	8.7	8.1	8.37
นนทบุรี	10.75	11.03	11.27	10.86	11.00
ปทุมธานี	10.08	9.88	9.88	10.36	10.13
ประจวบคีรีขันธ์	8.1	7.64	7.97	7.86	7.75
พระนครศรีอยุธยา	8.74	8.16	8.9	9.11	9.53
เพชรบุรี	8.15	8.37	8.27	8.33	8.24
ราชบุรี	7.57	7.08	7.89	8.21	8.03
ลพบุรี	8.32	8.35	8.22	8.18	8.09
สมุทรปราการ	9.52	9.21	9.44	9.97	10.01
สมุทรสงคราม	8.4	8.28	8.42	8.15	8.22
สมุทรสาคร	6.75	7.22	7.44	7.35	7.94
สระบุรี	8.63	8.54	8.69	8.91	8.7
สิงห์บุรี	8.66	8.4	8.48	8.62	9.08
สุพรรณบุรี	7.07	6.9	7.08	7.25	7.4
อ่างทอง	7.94	7.97	7.97	8.21	8.56

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ภาคกลางมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาเฉพาะปี 2560 พบว่า มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ โดยมีจำนวน 10 จังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคกลาง ได้แก่ กาญจนบุรี ชัยนาท นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี

ตารางที่ 15 อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาปี พ.ศ. 2555 - 2558

จังหวัด	2555	2556	2557	2558
ทั่วราชอาณาจักร	68.46	74.61	74.34	75.24
ภาคกลาง	70.35	84.57	78.1	78.71
กาญจนบุรี	58.27	59.7	62.97	64.12
ชัยนาท	65.4	67.61	67.55	71.71
นครปฐม	81.23	82.68	89.99	94.69
นนทบุรี	66.11	70.69	72.64	73.57
ปทุมธานี	58.61	65.89	71.33	70.64
ประจวบคีรีขันธ์	64.84	66.22	67.49	68.92
พระนครศรีอยุธยา	74.8	78.14	76.08	74.47
เพชรบุรี	81.12	88.5	89.99	82.54
ราชบุรี	71.57	74.17	77.84	77.68
ลพบุรี	85.36	89.15	91.32	89.26
สมุทรปราการ	58.51	65.83	67.09	67.14
สมุทรสงคราม	72.32	76.47	76.92	77.14
สมุทรสาคร	48.57	53.12	52.96	53.98
สระบุรี	73.39	76.96	78.53	78.77
สิงห์บุรี	83.05	85.4	87.43	93.67
สุพรรณบุรี	65.27	67.21	70.24	70.54
อ่างทอง	76.01	79.55	83.7	90.52

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

การเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาของภาคกลางมีอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาเฉพาะปี 2558 พบว่า จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีอัตราการเข้าเรียนสูงที่สุดในภาค โดยมีจำนวน 11 จังหวัด ที่มีอัตราการเข้าเรียนต่ำกว่าอัตราการเข้าเรียนรวมของภาคกลาง ได้แก่ กาญจนบุรี ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี สมุทรปราการสมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี

ตารางที่ 16 ร้อยละของเด็กอายุ 15 -17 ปี ที่ทำงานปี พ.ศ. 2556 - 2559

จังหวัด	ร้อยละของเด็กอายุ 15 -17 ปี ที่ทำงาน			
	2556	2557	2558	2559
ทั่วประเทศ	13.22	11.75	11.29	10.59
ภาคกลาง	13.04	10.69	10.76	10.66
กาญจนบุรี	24.01	18.76	14.21	14.26
ชัยนาท	13.19	11.93	12.52	9.34
นครปฐม	13.07	13.17	18.3	15.53
นนทบุรี	7.52	4.66	7.19	12.05
ปทุมธานี	7.22	6.46	10.08	8.67
ประจวบคีรีขันธ์	25.33	21.33	24.66	18.96
พระนครศรีอยุธยา	7.09	7.85	6.03	6.63
เพชรบุรี	13.23	15.35	17.84	14.69
ราชบุรี	20.77	17.36	15.48	11.56
ลพบุรี	10.73	6.54	3.37	6.7
สมุทรปราการ	11.48	4.94	6.97	7.76
สมุทรสงคราม	12.15	14.47	13.03	11.47
สมุทรสาคร	24.52	11.93	12.47	15.6
สระบุรี	12.6	7.05	9.06	6.34
สิงห์บุรี	6.48	7.3	5.41	4.18
สุพรรณบุรี	12.52	13.28	15.32	12.37
อ่างทอง	8.7	8.29	7.52	6.94

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราร้อยละของเด็กอายุ 15 -17 ปี ที่ทำงานของภาคกลางต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง แต่ในปี 2559 พบว่า อัตราดังกล่าวสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ โดยมี 9 จังหวัดที่มีอัตราของเด็กอายุ 15 -17 ปี ที่ทำงานสูงกว่า อัตราเฉลี่ยของภาคกลาง ได้แก่ กาญจนบุรี นครปฐม นนทบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี

3) วัยแรงงาน (25 ปีขึ้นไป - 60 ปี)

ตารางที่ 17 อัตราการพึ่งพิงในเขตพื้นที่ภาคกลาง พ.ศ. 2561

จังหวัด	วัยที่มีความสามารถในการทำงาน (เยาวชนและวัยทำงาน) (คน)	วัยพึ่งพิง (เด็กและผู้สูงอายุ) (คน)	อัตราพึ่งพิง (ร้อยละ)
ทั่วประเทศ	42,996,625	21,820,200	50.74
ภาคกลาง	7,816,893	3,880,361	49.64
กาญจนบุรี	534,746	271,520	50.77
ชัยนาท	205,627	118,974	57.85
นครปฐม	604,032	296,978	49.16
นนทบุรี	825,029	380,029	46.06
ปทุมธานี	773,756	331,501	42.84
ประจวบคีรีขันธ์	351,058	179,635	51.16
พระนครศรีอยุธยา	532,957	275,861	51.76
เพชรบุรี	310,956	164,269	52.82
ราชบุรี	550,168	291,099	52.91
ลพบุรี	491,072	250,828	51.07
สมุทรปราการ	883,669	388,920	44.01
สมุทรสงคราม	122,008	68,915	56.48
สมุทรสาคร	361,120	176,842	48.97
สระบุรี	420,771	211,411	50.24
สิงห์บุรี	130,301	76,658	58.83
สุพรรณบุรี	541,810	296,857	54.78
อ่างทอง	177,813	100,064	56.27

ที่มา : กรมการปกครอง (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2561)

อัตราการพึ่งพิงในภาพรวมของเขตพื้นที่ภาคกลางในปีพ.ศ. 2561 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 49.64 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ (50.74) โดยเมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่า มี 11 จังหวัด ที่มีอัตราการพึ่งพิงสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ ได้แก่ กาญจนบุรี ชัยนาท ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรสงครามสิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง

ตารางที่ 18 อัตราการว่างงานปี พ.ศ. 2555 - 2559

จังหวัด	อัตราการว่างงาน				
	2555	2556	2557	2558	2559
ทั่วประเทศ	0.66	0.72	0.84	0.88	0.99
ภาคกลาง	0.68	0.75	0.86	0.93	0.97
กาญจนบุรี	0.27	0.35	0.43	0.56	0.67
ชัยนาท	0.76	1.12	1.82	1.48	1.68
นครปฐม	0.28	0.57	0.67	0.72	0.56
นนทบุรี	0.39	0.73	1.31	0.92	1.04
ปทุมธานี	0.87	0.98	1.24	1.77	1.6
ประจวบคีรีขันธ์	0.23	0.25	0.28	0.3	0.26
พระนครศรีอยุธยา	1.34	1.00	0.51	0.83	0.87
เพชรบุรี	0.61	1.19	0.64	0.8	0.68
ราชบุรี	0.45	0.68	0.8	0.81	1.2
ลพบุรี	0.65	1.07	0.78	1.36	0.85
สมุทรปราการ	0.89	1.07	1.25	1.03	1.24
สมุทรสงคราม	0.26	0.31	0.36	0.34	0.44
สมุทรสาคร	0.65	0.61	0.7	0.53	0.51
สระบุรี	0.71	0.63	0.6	0.61	0.98
สิงห์บุรี	1.35	0.86	0.42	1.00	2.06
สุพรรณบุรี	0.5	0.25	0.38	0.32	0.77
อ่างทอง	1.93	1.91	1.55	1.65	2.08

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราการว่างงานของภาคกลางใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยการว่างงานทั่วประเทศ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2559 เมื่อพิจารณาเฉพาะปี พ.ศ. 2559 พบว่า มี 8 จังหวัดที่มีอัตราการว่างงานสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของภาคกลาง ได้แก่ ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี ราชบุรี สมุทรปราการ สระบุรี สิงห์บุรี และอ่างทอง

ตารางที่ 19 สถิติกองทุนประกันสังคม

จังหวัด	จำนวนผู้ประกันตน ตามมาตรา 33	จำนวนผู้ประกันตน ตามมาตรา 39	จำนวนผู้ประกันตน ตามมาตรา 40
ทั่วประเทศ	10,840,579	1,373,595	2,432,927
ภาคกลาง	4,646,892	533,471	681,438
กาญจนบุรี	64,080	9,113	31,691
ชัยนาท	17,823	3,868	15,292
นครปฐม	225,873	26,426	31,855
นนทบุรี	324,257	55,280	41,646
ปทุมธานี	411,482	71,662	48,651
ประจวบคีรีขันธ์	61,759	8,490	19,117
พระนครศรีอยุธยา	337,515	25,283	27,014
เพชรบุรี	55,506	6,770	13,675
ราชบุรี	101,908	16,519	31,088
ลพบุรี	83,296	9,837	29,877
สมุทรปราการ	743,613	92,345	51,129
สมุทรสงคราม	17,674	4,289	13,819
สมุทรสาคร	400,995	30,776	36,788
สระบุรี	166,822	15,916	29,960
สิงห์บุรี	20,666	3,302	14,958
สุพรรณบุรี	45,095	10,623	28,688
อ่างทอง	13,360	4,681	21,955

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน (ข้อมูลปี พ.ศ. 2560)

ภาคกลางมีจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 33 สูงสุด จำนวน 4,646,892 คน รองลงมาคือ ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 และผู้ประกันตนตามมาตรา 39 จำนวน 681,438 คน และ 533,471 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 20 การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานปี พ.ศ. 2556 - 2560

จังหวัด	การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน				
	2556	2557	2558	2559	2560
ทั่วประเทศ	111,894	100,234	95,674	89,488	86,278
ภาคกลาง	62,107	55,578	52,410	48,560	47,060
กาญจนบุรี	401	362	361	385	367
ชัยนาท	161	157	151	134	82
นครปฐม	2,855	2,552	2,416	2,253	2,221
นนทบุรี	3,009	3,029	3,162	2,993	2,998
ปทุมธานี	4,604	4,273	4,161	3,660	3,736
ประจวบคีรีขันธ์	477	651	535	409	551
พระนครศรีอยุธยา	3,418	2,973	2,645	2,705	2,546
เพชรบุรี	423	460	336	381	322
ราชบุรี	1,067	953	859	879	853
ลพบุรี	584	535	653	674	722
สมุทรปราการ	17,682	15,585	14,427	13,234	12,393
สมุทรสงคราม	149	104	74	73	77
สมุทรสาคร	6,939	6,106	5,961	5,896	5,036
สระบุรี	2,058	1,936	1,881	1,754	1,856
สิงห์บุรี	319	234	231	223	203
สุพรรณบุรี	345	347	383	322	307
อ่างทอง	75	91	94	94	66

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จำนวนผู้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานของภาคกลางลดลงอย่างต่อเนื่องเมื่อพิจารณาเฉพาะปี 2560 พบว่า จังหวัดที่มีจำนวนผู้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานสูงสุด 5 อันดับแรก ของภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี นนทบุรี และพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ

4) ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)

ตารางที่ 21 ดัชนีผู้สูงอายุ

จังหวัด	จำนวนประชากร ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) (คน)	จำนวนประชากรเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี (คน)	ดัชนีผู้สูงอายุ (ร้อยละ)
ทั่วประเทศ	10,666,803	11,153,397	95.64
กาญจนบุรี	124,977	146,543	85.28
ชัยนาท	70,260	48,714	144.23
นครปฐม	149,004	147,974	100.70
นนทบุรี	188,055	191,974	97.96
ปทุมธานี	130,780	200,721	65.16
ประจวบคีรีขันธ์	84,566	95,069	88.95
พระนครศรีอยุธยา	142,868	132,993	107.43
เพชรบุรี	86,518	77,751	111.28
ราชบุรี	153,776	137,323	111.98
ลพบุรี	135,006	115,822	116.56
สมุทรปราการ	162,917	226,003	72.09
สมุทรสงคราม	41,651	27,264	152.77
สมุทรสาคร	82,060	94,782	86.58
สระบุรี	102,582	108,829	94.26
สิงห์บุรี	46,600	30,058	155.03
สุพรรณบุรี	162,755	134,102	121.37
อ่างทอง	58,128	41,936	138.61

■ : สังคมสูงอายุ (aged society) = ดัชนี 50 - 119.9

■ : สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (super aged society) = ดัชนี 200 ขึ้นไป

ทุกจังหวัดในพื้นที่ภาคกลางจัดเป็นสังคมสูงอายุตามดัชนีผู้สูงอายุ โดยจัดเป็นสังคมสูงอายุ 12 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรีลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสระบุรี ส่วนอีก 5 จังหวัด จัดเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอด ได้แก่ ชัยนาท สมุทรสงคราม สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง

ตารางที่ 22 จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเงินตามกองทุนผู้สูงอายุปี พ.ศ.2557 - 2561

หน่วย : คน

จังหวัด	จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเงินตามกองทุนผู้สูงอายุ				
	2557	2558	2559	2560	2561
ทั่วประเทศ	6,870	6,626	9,269	9,385	7,202
ภาคกลาง	1,205	1,150	1,952	1,492	1,080
กาญจนบุรี	113	74	101	94	46
ชัยนาท	115	116	163	124	95
นครปฐม	165	114	103	92	75
นนทบุรี	7	5	11	16	25
ปทุมธานี	90	107	176	118	84
ประจวบคีรีขันธ์	163	96	156	155	66
พระนครศรีอยุธยา	29	14	38	46	19
เพชรบุรี	18	31	24	0	12
ราชบุรี	55	76	191	106	40
ลพบุรี	48	140	284	172	83
สมุทรปราการ	34	32	44	56	16
สมุทรสงคราม	8	12	12	21	28
สมุทรสาคร	5	6	10	38	31
สระบุรี	51	16	79	92	139
สิงห์บุรี	9	60	169	75	47
สุพรรณบุรี	267	190	300	236	104
อ่างทอง	28	61	91	51	170

ที่มา: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเงินตามกองทุนผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคกลางมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน โดยในปี 2561 จังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุได้รับเงินตามกองทุนผู้สูงอายุสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ อ่างทอง สระบุรี สุพรรณบุรี ชัยนาท และปทุมธานี ตามลำดับ

ตารางที่ 23 ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวปี พ.ศ. 2555 - 2559

จังหวัด	ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว				
	2555	2556	2557	2558	2559
ทั่วประเทศ	4.79	5.28	5.36	6.03	6.25
ภาคกลาง	4.4	4.97	4.67	5.54	5.62
กาญจนบุรี	5.25	5.22	6.08	7.73	6.99
ชัยนาท	7.65	8.18	9.21	9.7	9.38
นครปฐม	5.05	4.69	3.48	5.23	5.56
นนทบุรี	3.93	4.35	3.17	3.71	6.4
ปทุมธานี	1.49	1.7	1.96	1.57	3.35
ประจวบคีรีขันธ์	3.95	3.69	5.26	6.65	5.22
พระนครศรีอยุธยา	4.43	5.09	5.87	6.88	5.37
เพชรบุรี	5.55	6.95	7.43	7.99	6.61
ราชบุรี	7.5	9.47	8.59	10.65	10.
ลพบุรี	4.95	5.36	6.72	9.14	7.49
สมุทรปราการ	2.	1.95	2.18	2.61	2.66
สมุทรสงคราม	6.52	10.91	6.57	8.59	11.3
สมุทรสาคร	1.72	1.44	3.2	1.47	2.26
สระบุรี	3.6	5.35	5.57	5.63	4.14
สิงห์บุรี	7.43	10.82	7.96	8.01	9.56
สุพรรณบุรี	7.14	8.89	7.1	10.67	12.56
อ่างทอง	8.6	9.33	8.53	10.66	10.59

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวของภาคกลางต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยทั่วประเทศ แต่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาเฉพาะปี 2559 พบว่า มี 10 จังหวัดที่มีอัตราของผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของภาคกลาง ได้แก่ กาญจนบุรี ชัยนาท นนทบุรี เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรสงคราม สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง ตามลำดับ

2. สถานการณ์ทางสังคมรายประเด็น

2.1 ความพิการ

ตารางที่ 24 สถิติข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ

จังหวัด	ประเภทความพิการ									รวม
	การเห็น	การได้ยินหรือ สื่อความหมาย	การ เคลื่อนไหว หรือทาง ร่างกาย	จิตใจหรือ พฤติกรรม	สติปัญญา	การเรียนรู้	ออทิสติก	พิการ มากกว่า 1 ประเภท	ไม่ระบุ	
กาญจนบุรี	1,303	3,970	9,846	1,335	1,599	39	129	1,288	13	19,522
ชัยนาท	1,075	2,884	7,933	792	791	34	39	496	36	14,080
นครปฐม	1,291	2,924	10,078	1,455	1,297	108	206	1,748	28	19,135
นนทบุรี	1,243	3,233	8,748	1,870	1,254	176	474	3,486	7	20,491
ปทุมธานี	1,115	3,057	9,549	1,659	1,474	153	377	1,936	67	19,387
ประจวบคีรีขันธ์	1,101	2,384	5,417	1,079	807	47	62	1,262	21	12,180
อยุธยา	1,442	3,339	10,936	1,542	1,589	116	161	1,416	16	20,557
เพชรบุรี	975	1,588	5,074	605	1,070	30	80	827	69	10,318
ราชบุรี	1,193	3,101	13,783	1,724	1,774	107	159	1,737	114	23,692
ลพบุรี	1,766	3,778	10,264	1,640	1,465	113	74	1,564	145	20,809
สมุทรปราการ	1,289	3,237	12,734	1,525	1,734	155	703	2,424	26	23,827
สมุทรสงคราม	293	958	2,649	509	389	15	42	368	83	5,306
สมุทรสาคร	500	2,473	4,751	882	1,042	287	176	956	40	11,107

จังหวัด	ประเภทความพิการ									
	การเห็น	การได้ยินหรือสื่อความหมาย	การ	จิตใจหรือพฤติกรรม	สติปัญญา	การเรียนรู้	ออทิสติก	พิการ	ไม่ระบุ	รวม
			เคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย					มากกว่า 1 ประเภท		
สระบุรี	990	3,472	11,313	948	1,131	89	87	1,326	11	17,583
สิงห์บุรี	425	1,084	3,499	686	485	13	32	421	6	6,651
สุพรรณบุรี	1,677	3,939	11,486	1,400	1,399	70	131	1,568	8	21,678
อ่างทอง	678	1,507	4,515	702	475	62	42	844	22	8,847
	18,356	46,928	142,575	20,353	19,775	1,614	2,974	23,667	712	275,170

ที่มา : กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561)

คนพิการด้านการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย มีจำนวนสูงสุดของจำนวนคนพิการทั้งหมดที่มีบัตรประจำตัวคนพิการในเขตพื้นที่ภาคกลาง จำนวน 142,575 คน โดยที่คนพิการด้านการสื่อความหมาย และคนพิการที่พิการมากกว่า 1 ประเภท มีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 และ 3 จำนวน 46,928 คน และ 23,667 คน ตามลำดับ โดยจังหวัดที่มีผู้พิการสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ สมุทรปราการ ราชบุรี สุพรรณบุรี ลพบุรี และพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ

2.2 ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

ตารางที่ 25 สัดส่วนคนจนเมื่อวัดด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคปี พ.ศ. 2556 - 2560

จังหวัด	สัดส่วนคนจน				
	2556	2557	2558	2559	2560
ทั่วประเทศ	10.94	10.53	7.21	8.61	7.87
กาญจนบุรี	13.04	17.53	17.63	14.07	11.37
ชัยนาท	13.21	22.78	19.64	28.34	26.21
นครปฐม	0.81	0.32	1.46	1.57	1.6
นนทบุรี	0.83	0.19	0.62	0.7	0.75
ปทุมธานี	0.11	0.11	0.26	0.11	0.12
ประจวบคีรีขันธ์	8.45	4.21	6.38	10.71	6.22
พระนครศรีอยุธยา	1.6	2.74	2.04	3.36	2.49
เพชรบุรี	7.81	2.44	3.03	5.13	4.24
ราชบุรี	14.79	9.27	13.62	9.03	8.51
ลพบุรี	8.81	12.32	7.83	10.52	10.37
สมุทรปราการ	1.04	1.02	0.37	0.29	0.04
สมุทรสงคราม	4.83	2.25	2.57	3.62	3.24
สมุทรสาคร	5.04	3.11	1.05	2	0.51
สระบุรี	6.1	6.03	4.97	3.57	1.56
สิงห์บุรี	2.87	6.02	6.08	9.92	10.05
สุพรรณบุรี	13.34	12.7	8.88	12.72	10.53
อ่างทอง	8.78	13.76	14.52	14.54	16.48

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในปี 2560 มีจำนวน 7 จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนเมื่อวัดด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค สูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ ได้แก่ กาญจนบุรี ชัยนาท ราชบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง

ตารางที่ 26 เส้นความยากจน (ด้านรายจ่าย)

หน่วย: บาท/คน/เดือน

จังหวัด	เส้นความยากจน				
	2556	2557	2558	2559	2560
ทั่วประเทศ	2,572	2,647	2,644	2,667	2,686
กาญจนบุรี	2,685	2,765	2,749	2,729	2,801
ชัยนาท	2,716	2,814	2,819	2,787	2,857
นครปฐม	2,744	2,729	2,777	2,821	2,834
นนทบุรี	2,894	2,963	2,923	2,945	2,872
ปทุมธานี	2,818	2,835	2,833	2,859	2,865
ประจวบคีรีขันธ์	2,632	2,707	2,650	2,700	2,711
พระนครศรีอยุธยา	2,646	2,671	2,716	2,737	2,774
เพชรบุรี	2,660	2,757	2,717	2,726	2,733
ราชบุรี	2,700	2,793	2,797	2,734	2,740
สมุทรปราการ	2,891	2,969	2,961	2,995	3,000
สมุทรสงคราม	2,636	2,743	2,666	2,717	2,715
สมุทรสาคร	2,883	2,894	2,901	2,864	3,013
ลพบุรี	2,700	2,809	2,759	2,762	2,778
สระบุรี	2,627	2,663	2,658	2,640	2,665
สิงห์บุรี	2,607	2,696	2,619	2,651	2,660
สุพรรณบุรี	2,698	2,841	2,781	2,767	2,772
อ่างทอง	2,647	2,666	2,680	2,708	2,705

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในปี 2560 เส้นความยากจน (ด้านรายจ่าย) ของทุกจังหวัดในพื้นที่ภาคกลางสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ และเมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่า จังหวัดส่วนใหญ่ของภาคกลางมีแนวโน้มของเส้นความยากจนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 27 ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของรายได้ และรายได้เฉลี่ย ปี 2554 - 2558

จังหวัด	ค่าสัมประสิทธิ์ Gini		
	2554	2556	2558
ทั่วประเทศ	0.484	0.465	0.445
ภาคกลาง	0.486	0.442	0.418
กาญจนบุรี	0.441	0.398	0.407
ชัยนาท	0.532	0.650	0.440
นครปฐม	0.448	0.386	0.445
นนทบุรี	0.387	0.345	0.339
ปทุมธานี	0.299	0.311	0.430
ประจวบคีรีขันธ์	0.446	0.468	0.426
พระนครศรีอยุธยา	0.343	0.369	0.385
เพชรบุรี	0.369	0.377	0.389
ราชบุรี	0.411	0.493	0.370
ลพบุรี	0.396	0.398	0.430
สมุทรปราการ	0.292	0.356	0.288
สมุทรสงคราม	0.392	0.384	0.321
สมุทรสาคร	0.266	0.258	0.283
สระบุรี	0.392	0.407	0.344
สิงห์บุรี	0.524	0.400	0.402
สุพรรณบุรี	0.363	0.328	0.322
อ่างทอง	0.425	0.408	0.404

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ค่าสัมประสิทธิ์ จีนิ (Gini coefficient) เป็นเครื่องมือในการวัดความไม่เท่าเทียมในรูปของสัดส่วน (Gini ratio) ซึ่งค่าอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 ยิ่งค่าเข้าใกล้ 1 มากเท่าไร แสดงว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ยิ่งมีมากขึ้น

ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของภาคกลางมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศในปี 2558 โดยจังหวัดที่มีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้สูงสุด ได้แก่ นครปฐม ส่วนจังหวัดที่มีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ต่ำสุด ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร

2.3 ที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 28 ร้อยละของครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองปี พ.ศ. 2555 - 2559

จังหวัด	ร้อยละของครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง				
	2555	2556	2557	2558	2559
ทั่วประเทศ	75.25	75.19	71.43	70.71	70.88
ภาคกลาง	58.29	58.56	57.28	56.45	55.55
กาญจนบุรี	76.71	78.31	73.75	74.24	76.65
ชัยนาท	78.96	79.55	77.43	76.62	80.91
นครปฐม	52.56	51.95	60.63	58.62	51.08
นนทบุรี	36.	33.22	39.65	43.13	44.87
ประจวบคีรีขันธ์	59.88	62.07	68.71	67.93	70.52
ปทุมธานี	26.6	34.3	38.69	43.06	32.74
พระนครศรีอยุธยา	69.64	65.17	69.02	64.5	60.88
เพชรบุรี	81.26	79.73	84.15	80.75	81.88
ราชบุรี	76.79	71.54	72.32	69.14	67.27
ลพบุรี	79.47	80.08	83.78	74.21	83.3
สมุทรปราการ	33.6	29.15	32.99	32.97	34.4
สมุทรสาคร	21.38	22.99	28.77	30.58	32.25
สมุทรสงคราม	69.32	64.07	72.75	62.58	69.92
สระบุรี	62.36	71.56	69.57	75.72	71.37
สิงห์บุรี	77.96	80.65	81.06	76.8	81.97
สุพรรณบุรี	89.91	93.24	90.96	89.69	92.84
อ่างทอง	81.94	86.6	85.93	83.57	79.25

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราร้อยละของครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง ในพื้นที่ภาคกลางมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาเฉพาะปี พ.ศ. 2559 พบว่า มี 9 จังหวัดที่มีอัตราร้อยละของครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ ได้แก่ นครปฐม นนทบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

2.4 กรอบครัว

ตารางที่ 29 สถิติการจดทะเบียนหย่าปี พ.ศ. 2556 - 2560

หน่วย : คน

จังหวัด	สถิติการจดทะเบียนหย่า				
	2556	2557	2558	2559	2560
ทั่วประเทศ	107,031	111,810	117,880	118,539	121,617
ภาคกลาง	35,297	37,895	39,033	39,943	41,403
กาญจนบุรี	1,150	1,225	1,223	1,232	1,306
ชัยนาท	491	435	550	519	540
นครปฐม	1,410	1,635	1,513	1,564	1,578
นนทบุรี	2,189	2,249	2,359	2,654	2,678
ปทุมธานี	2,656	2,751	3,054	3,043	3,208
ประจวบคีรีขันธ์	911	994	1,032	1,044	1,046
พระนครศรีอยุธยา	1,849	2,007	2,027	2,076	2,192
เพชรบุรี	709	792	845	892	856
ราชบุรี	1,397	1,493	1,352	1,407	1,454
ลพบุรี	1,396	1,436	1,486	1,471	1,535
สมุทรปราการ	3,661	3,844	3,787	3,864	4,009
สมุทรสงคราม	218	275	339	286	323
สมุทรสาคร	1,021	1,085	1,056	1,073	1,147
สระบุรี	1,582	1,755	1,893	1,910	2,032
สิงห์บุรี	374	371	438	406	404
สุพรรณบุรี	1,032	1,142	1,147	1,157	1,162
อ่างทอง	416	495	468	473	470

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

การจดทะเบียนหย่าในพื้นที่ภาคกลางมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2560 มีจำนวนการหย่าร้างคิดเป็นร้อยละ 34.04 ของการหย่าร้างทั่วประเทศ จังหวัดที่มีจำนวนการหย่าร้างสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี และสระบุรี ตามลำดับ

ตารางที่ 30 ร้อยละของครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยวปี พ.ศ. 2555 - 2559

จังหวัด	ร้อยละของครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว				
	2555	2556	2557	2558	2559
ทั่วราชอาณาจักร	21.69	23.06	22.26	23.02	23.33
ภาคกลาง	20.35	21.53	21.36	22.0	22.29
กาญจนบุรี	24.21	29.31	27.48	27.21	32.49
ชัยนาท	26.54	26.75	28.87	29.21	31.46
นครปฐม	20.92	20.44	21.31	23.43	20.13
นนทบุรี	12.99	20.02	17.47	18.34	18.49
ปทุมธานี	11.83	11.02	10.37	8.94	16.78
ประจวบคีรีขันธ์	18.2	19.87	26.99	26.61	25.53
พระนครศรีอยุธยา	26.14	26.16	26.96	23.62	20.53
เพชรบุรี	25.61	24.92	25.64	25.93	22.67
ราชบุรี	22.86	25.74	28.45	26.99	30.75
ลพบุรี	21.27	25.18	22.86	26.29	26.7
สมุทรปราการ	14.55	14.79	14.59	16.42	12.56
สมุทรสงคราม	26.97	30.08	27.88	30.06	34.57
สมุทรสาคร	8.87	11.63	12.36	14.0	15.02
สระบุรี	22.91	24.43	27.64	26.12	26.16
สิงห์บุรี	24.85	26.13	28.15	30.2	32.22
สุพรรณบุรี	28.36	29.16	25.47	31.75	36.41
อ่างทอง	26.66	30.84	38.37	32.24	28.99

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราร้อยละของครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยวของภาคกลางมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เมื่อพิจารณาเฉพาะปี พ.ศ. 2559 พบว่า จังหวัดที่มีอัตราร้อยละของครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยวสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม กาญจนบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท ตามลำดับ

2.5 ความรุนแรง

ตารางที่ 34 สถิติความรุนแรงจากการให้บริการผู้ประสบปัญหาทางสังคม สายด่วน 1300

หน่วย : ราย

จังหวัด	ความรุนแรงจากการแจ้งผ่านทางสายด่วน 1300		
	ความรุนแรงภายในครอบครัว	ความรุนแรงภายนอกครอบครัว	รวม
กาญจนบุรี	15	8	23
ชัยนาท	13	5	18
นครปฐม	34	5	39
นนทบุรี	48	35	83
ประจวบคีรีขันธ์	9	13	22
ปทุมธานี	52	20	72
พระนครศรีอยุธยา	33	13	46
เพชรบุรี	11	6	17
ราชบุรี	24	6	30
ลพบุรี	24	6	30
สมุทรปราการ	44	27	71
สมุทรสาคร	21	9	30
สมุทรสงคราม	8	1	9
สระบุรี	26	6	32
สิงห์บุรี	14	2	16
สุพรรณบุรี	30	6	36
อ่างทอง	10	8	18
รวม	416	176	592

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
(ข้อมูล ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2561)

สถิติความรุนแรงจากการให้บริการผู้ประสบปัญหาทางสังคม สายด่วน 1300 ของภาคกลาง พบว่า ความรุนแรงภายในครอบครัวสูงกว่าความรุนแรงภายนอกครอบครัวมากกว่าเท่าตัว โดยจังหวัดที่ได้รับการแจ้งเหตุ ความรุนแรงในครอบครัวสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ นครปฐม และพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ

2.6 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ตารางที่ 31 จำนวนอุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน) ปี พ.ศ. 2555 - 2559

จังหวัด	จำนวนอุบัติเหตุบนท้องถนน				
	2555	2556	2557	2558	2559
ทั่วประเทศ	94.5	94.8	97.0	107.8	126.8
ภาคกลาง	62.1	67.2	72.6	103.8	148.9
กาญจนบุรี	41.2	52.2	71.1	59.9	55.8
ชัยนาท	70.8	152.7	62.9	80.5	52.7
นครปฐม	35.3	68.4	78.8	136.2	353.1
นนทบุรี	36.3	19.2	15.4	56.9	84.2
ปทุมธานี	82.7	67.1	60.4	53.2	79.9
ประจวบคีรีขันธ์	31.1	26.3	31.8	38.	53.8
อยุธยา	69.1	251.	151.3	275.	269.5
เพชรบุรี	49.9	68.4	109.7	296.3	273.8
ราชบุรี	25.7	49.2	133.5	228.1	222.9
ลพบุรี	77.6	57.9	36.9	110.7	407.9
สมุทรปราการ	214.3	142.8	226.2	233.	229.5
สมุทรสงคราม	22.7	20.1	23.7	24.2	149.4
สมุทรสาคร	22.2	17.7	21.4	37.4	18.9
สระบุรี	81.2	116.3	90.1	87.3	114.5
สิงห์บุรี	76.9	48.4	50.9	62.9	79.3
สุพรรณบุรี	49.9	50.7	54.1	55.5	274.5
อ่างทอง	48.3	55.3	44.4	290.6	286.5

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

จำนวนอุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน) ในพื้นที่ภาคกลางมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2559 โดยจังหวัดที่มีจำนวนอุบัติเหตุสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ลพบุรี นครปฐม อ่างทอง สุพรรณบุรี และเพชรบุรี ตามลำดับ

ตารางที่ 32 การรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีที่เกี่ยวกับชีวิตและร่างกายปี พ.ศ. 2550 - 2559

หน่วย : ราย

จังหวัด	2555		2556		2557		2558		2559	
	รับแจ้ง	จับกุม	รับแจ้ง	จับกุม	รับแจ้ง	จับกุม	รับแจ้ง	จับกุม	รับแจ้ง	จับกุม
ทั่วประเทศ	25,040	13,649	23,944	15,643	23,613	15,307	25,087	17,870	20,305	14,977
ภาคกลาง	5,214	2,827	4,850	3,311	4,553	2,743	5,065	3,216	4,387	2,963
กาญจนบุรี	351	185	294	238	332	220	344	255	317	207
ชัยนาท	137	90	152	101	119	52	132	68	97	73
นครปฐม	450	268	371	273	410	299	428	336	424	328
นนทบุรี	354	180	329	214	274	156	362	155	296	151
ปทุมธานี	639	307	508	372	481	256	473	288	395	283
ประจวบฯ	244	144	245	196	216	168	248	208	220	156
อยุธยา	367	175	396	247	331	174	380	182	351	195
เพชรบุรี	247	185	239	217	300	242	346	313	288	209
ราชบุรี	413	242	353	260	414	256	501	349	364	243
ลพบุรี	261	140	253	181	222	128	229	133	217	135
สมุทรปราการ	507	218	521	279	398	197	475	264	359	305
สมุทรสงคราม	72	35	74	53	68	45	68	50	83	34
สมุทรสาคร	246	159	209	133	222	122	206	146	193	152
สระบุรี	311	142	350	179	250	104	262	110	253	146
สิงห์บุรี	152	62	114	51	101	34	129	36	100	57
สุพรรณบุรี	341	244	303	230	263	222	290	221	280	189
อ่างทอง	122	51	139	87	152	68	192	102	150	100

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

การรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีที่เกี่ยวกับชีวิตและร่างกายในพื้นที่ภาคกลาง มีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน เมื่อพิจารณาเฉพาะปี พ.ศ. 2559 พบว่า จังหวัดที่มีการรับแจ้งความสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ นครปฐม สมุทรปราการ ราชบุรี เพชรบุรี และกาญจนบุรี ตามลำดับ

ตารางที่ 33 จำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดปี พ.ศ. 2556 - 2560

หน่วย : คน

จังหวัด	ปี				
	2556	2557	2558	2559	2560
ภาคกลาง	39,991	21,974	11,507	21,991	22,121
กาญจนบุรี	1,893	1,138	1,137	1,369	1,294
ชัยนาท	318	162	154	211	303
นครปฐม	4,803	1,240	977	1,626	1,608
นนทบุรี	4,775	4,139	1,667	2,423	2,112
ปทุมธานี	3,832	4,218	1,099	3,740	3,266
ประจวบคีรีขันธ์	432	192	195	512	400
พระนครศรีอยุธยา	3,762	1,220	620	1,432	2,044
เพชรบุรี	4,294	2,443	1,922	1,954	1,848
ราชบุรี	2,606	1,215	739	1,816	2,174
ลพบุรี	849	588	85	905	1,458
สมุทรปราการ	3,800	751	632	1,300	1,888
สมุทรสงคราม	310	66	111	139	59
สมุทรสาคร	700	677	539	704	635
สระบุรี	962	519	312	472	356
สิงห์บุรี	235	114	139	651	740
สุพรรณบุรี	4,009	2,203	657	2,070	1,172
อ่างทอง	2,411	1,089	522	667	764

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม

จำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดในพื้นที่ภาคกลางมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน เมื่อพิจารณาเฉพาะปี พ.ศ. 2560 พบว่า จังหวัดที่มีการรับแจ้งความสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี นนทบุรี และสมุทรปราการ ตามลำดับ

สรุปประเด็นและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ทางสังคมในพื้นที่ภาคกลาง

สถานการณ์ทางสังคมในภาพรวมของพื้นที่ภาคกลางเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ทางสังคมในระดับประเทศ พบว่า จังหวัดส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่ภาคกลางจะอยู่ในสถานการณ์ที่ดีกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ซึ่งเห็นได้ชัดในด้านเศรษฐกิจและการเข้าถึงสิทธิที่จัดให้โดยภาครัฐ โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่สะท้อนจากอัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา ที่เป็นไปในทางเดียวกับค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อคนของแต่ละจังหวัด ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของความรู้และการศึกษาในการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยที่สาเหตุของความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในแต่ละจังหวัด ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากปัจจัยพื้นฐานฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวตั้งแต่กำเนิด ซึ่งจะส่งผลต่อการได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะความรู้และโอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ให้กับตนเอง และครอบครัวไม่เท่าเทียมกัน รวมทั้งปัจจัยด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน จึงทำให้ประชากรในแต่ละจังหวัดได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งในปัจจุบันภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาดังกล่าว โดยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ รวมถึงกระจายการจัดบริการภาครัฐให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในด้านการศึกษา สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสวัสดิการ

นอกจากนี้ จากการคาดประมาณประชากรของไทย พบว่า ภายในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์และในปี พ.ศ. 2575 จะเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างเต็มที่ ซึ่งสัดส่วนประชากรในพื้นที่ภาคกลางมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกับสถานการณ์ในระดับประเทศดังกล่าว โดยพิจารณาจากดัชนีการสูงวัย (Aging Index) ซึ่งแสดงถึงการเปรียบเทียบโครงสร้างการทดแทนกันของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) กับกลุ่มประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) โดยดัชนีการสูงวัยมีค่าต่ำกว่า 100 แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุนี้น้อยกว่าจำนวนเด็ก แต่ในทางตรงข้ามถ้าดัชนีมีค่าเกินกว่า 100 แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุนี้นอกจากนี้มากกว่าจำนวนประชากรเด็ก ซึ่งทุกจังหวัดในพื้นที่ภาคกลางจัดเป็นสังคมสูงวัยตามดัชนีการสูงวัย โดยมี 5 จังหวัด จัดเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด ได้แก่ ชัยนาท สมุทรสงคราม สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนงานเพื่อเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุมีความพร้อมด้านร่างกายจิตใจ หรือเป็นผู้สูงอายุที่ยังมีพลังในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้งประชากรผู้สูงอายุ รวมถึงสถานการณ์ทางสังคมโดยรวมของพื้นที่ต่อไป